

1 SMJERNICE MEDIJSKOG KODEKSA
ZA SENZIBILIZIRANO IZVJEŠTAVANJE
O NASILJU PREMA ŽENAMA I FEMICIDU

2 MEDIJSKI KODEKS
VODIČ ZA PROFESIONALNO I SENZIBILIZIRANO
IZVJEŠTAVANJE O NASILJU PREMA
ŽENAMA I FEMICIDU

3 MEDIJSKI KODEKS ZAKONODAVNI OKVIR
NACIONALNI DOKUMENTI

4 MEDIJSKI KODEKS ZAKONODAVNI OKVIR
MEĐUNARODNI DOKUMENTI

PRAVBRANITELJ|ICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

This project is funded by the Rights,
Equality & Citizenship Programme
of the European Union

IMPRESSUM

NAKLADNIK/CA:

Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske

ZA NAKLADNIKA/CU:

Višnja Ljubičić, dipl. iur.
pravobraniteljica za ravnopravnost spolova

NASLOV PUBLIKACIJE:

Medijski kodeks - vodič za profesionalno i senzibilizirano izvještavanje
o nasilju prema ženama i femicidu

PROJEKT:

EU projekt „Izgradnja učinkovitije zaštite: promjena sustava za borbu
protiv nasilja prema ženama“
No: JUST/2016/RGEN/AG/VAWA/9940

UREDNICIA PUBLIKACIJE:

Nevenka Sudar, prof.

SURADNICI/E:

Srđan Kerčević
Mladenka Morović
Monika Valečić
Ema Tarabochia

NOSITELJICA PROJEKTA:

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova
Preobraženska 4/I, 10000 Zagreb

PARTNERICA NA PROJEKTU:

Ženska soba – Centar za seksualna prava

PRIDRUŽENI PARTNERI:

Policajska akademija
Pravosudna akademija
Hrvatsko novinarsko društvo

GRAFIČKO OBLIKOVANJE I TISAK:

ACT Printlab d.o.o.

NAKLADA:

200 komada

Zagreb, 2019.

ISBN: 978-953-59121-5-6

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 001022291.

This project is funded
by the European Union

PRAVOBRANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

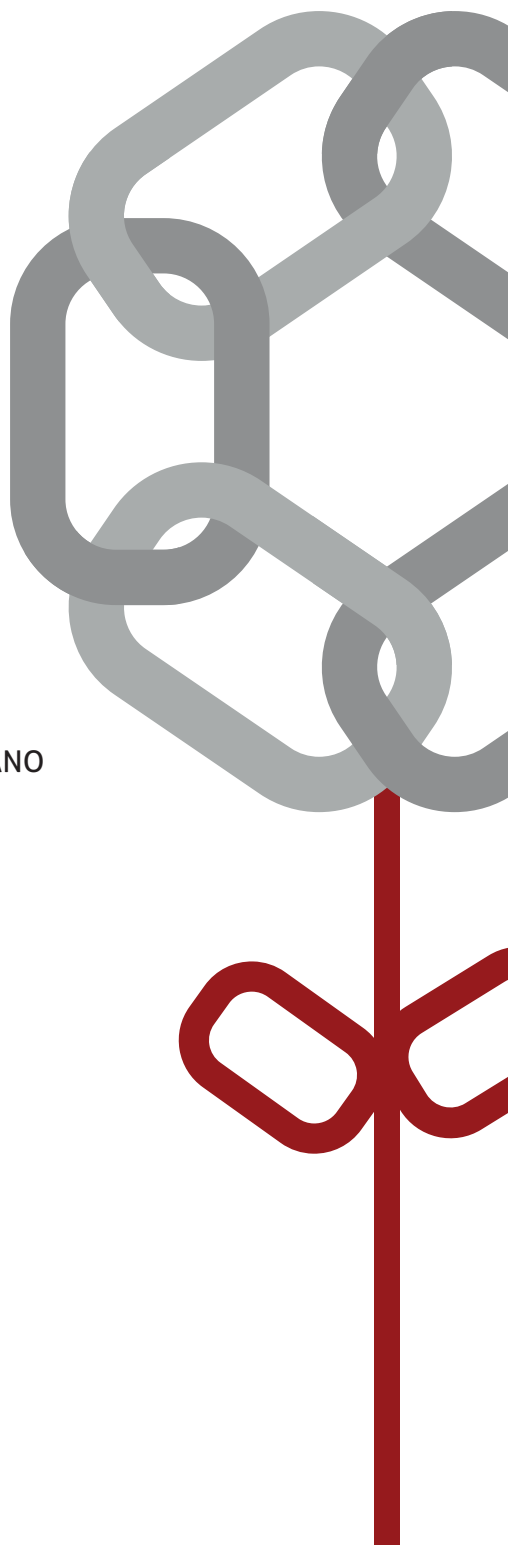

ženska soba

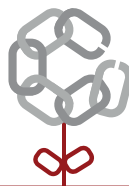
Pravosudna
akademija

- 1** **SMJERNICE MEDIJSKOG KODEKSA**
ZA SENZIBILIZIRANO IZVJEŠTAVANJE
O NASILJU PREMA ŽENAMA I FEMICIDU
- 2** **MEDIJSKI KODEKS**
VODIČ ZA PROFESIONALNO I SENZIBILIZIRANO
IZVJEŠTAVANJE O NASILJU PREMA
ŽENAMA I FEMICIDU
- 3** **MEDIJSKI KODEKS ZAKONODAVNI OKVIR**
NACIONALNI DOKUMENTI
- 4** **MEDIJSKI KODEKS ZAKONODAVNI OKVIR**
MEĐUNARODNI DOKUMENTI

1

*Izgradnja
efikasnije zaštite:
promjena sustava
za borbu protiv nasilja
prema ženama*

MEDIJSKI KODEKS

SMJERNICE ZA SENZIBILIZIRANO IZVJEŠTAVANJE O NASILJU O NASILJU PREMA ŽENAMA I FEMICIDU

This project is funded by the Rights,
Equality & Citizenship Programme
of the European Union

PRAVOBRANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

**Izgradnja
efikasnije zaštite:**
promjena sustava
za borbu protiv nasilja
prema ženama

REPUBLIKA HRVATSKA
Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova

Preobraženska 4/I, 10000 Zagreb
Tel: 01 48 48 100, Fax: 01 48 44 600
E-mail: ravnopravnost@prs.hr
Web: www.prs.hr
<http://www.vawa.prs.hr>

Izjava o odricanju odgovornosti

„Ova publikacija sufinancirana je sredstvima Programa o pravima, jednakosti i građanstvu Europske unije u okviru EU projekta 'Izgradnja učinkovitije zaštite: promjena sustava za borbu protiv nasilja prema ženama', JUST/2016/RGEN/AG/VAWA/9940. Sadržaj naveden u publikaciji isključiva je odgovornost Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske kao nositeljice projekta i ni na koji način ne može odražavati stajališta Europske komisije.“

Disclaimer

„This publication has been produced with the financial support of the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union in the framework of the EU project 'Building more effective protection: transforming the system for combating violence against women', JUST/2016/RGEN/AG/VAWA/9940. The contents of this publication are the sole responsibility of The Ombudsperson for Gender Equality of the Republic of Croatia and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.“

This project is funded
by the European Union

PRAVOBANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

ženska soba

Pravosudna
akademija

SMJERNICE ZA SMJE SENZIBILIZIRA IZVJEŠTA O NASILJU O NA

Mediji imaju velik utjecaj na razvoj društvenih vrijednosti i oblikovanje stavova. Stoga način na koji prezentiraju sadržaje, kao i brojnost takvih sadržaja, značajno pridonose načinu na koji će javnost donositi zaključke, formirati stavove te se temeljem njih ponašati i djelovati. Zanemarivanje određenih tema i sadržaja obično vodi prema njihovoj marginalizaciji i izostavljanju iz prostora javnoga diskursa i zanimanja opće javnosti.

Profesionalno novinarstvo zahtijeva objektivnost, preciznost, navođenje pouzdanih izvora i racionalno obrazlaganje činjenica. Poštovanje žrtava koje su ubijene trebao bi biti temeljni etički princip. Način na koji mediji izvještavaju bitno utječe na žrtvu (ukoliko je preživjela), njezinu obitelj i druge bliske osobe, na počinitelja, institucije, ali i zajednicu.

Dvije dubinske analize medijskog načina izvještavanja o nasilju prema ženama i femicidu, koje smo proveli na preko 4.500 članaka u razdoblju od pet godina (2012.-2016.) u okviru EU projekta „Izgradnja učinkovitije zaštite: promjena sustava za borbu protiv nasilja prema ženama“, pokazale su trendove u medijskom načinu izvještavanja. Neki od njih otkrivaju propuste i kršenja etičkih novinarskih standarda pa i strukovnih kodeksa, a drugi su rezultat rodних stereotipa.

Sažeci obje analize nalaze se u uvodnom dijelu ovog Medijskog kodeksa.

Uočeni trendovi medijskog izvještavanja o nasilju prema ženama i femicidu su otkrivanje identiteta žrtve; korištenje senzacionalističkih naslova; uključivanje nagađanja i pretpostavki o počinitelju, motivima, predmetu kojim je nasilje počinjeno; dovođenje nasilja u kontekst „prevelike“ ljubavi počinitelja za svoju žrtvu ili zabave koja je prešla granicu, sugeriranje odgovornosti žrtve za nasilje koje je nad njom počinjeno (naglašavanje pijanstva žrtve u slučajevima silovanja, isticanje da je žrtva prethodno otišla od kuće ili našla novog partnera); nazivanje počinitelja kaznenog djela izrazima „od milja“; korištenje spolnih stereotipa.

Temeljem uvida u postojeći način izvještavanja o nasilju prema ženama i femicidu, u suradnji s tri fokusne grupe i provedene javne rasprave s medijskim djelatnicima i djelatnicama, formulirane su sljedeće **smjernice za senzibilizirano izvještavanje medija o nasilju prema ženama i nasilju u obitelji te femicidu**:

- 1 promatrati nasilje prema ženama u kontekstu njegove rodne utemeljenosti;
- 2 istaknuti da je za nasilje prema ženi uvijek odgovoran nasilnik i ne sugerirati krivnju žrtve;
- 3 referirati se na zakonske odredbe i relevantnu statistiku nasilja prema ženama, rezultate istraživanja;
- 4 za komentar kontaktirati kompetentne sugovornike/ce koji/e imaju iskustva rada sa žrtvama ili se bave problematikom nasilja prema ženama;
- 5 ne služiti se pojmovima koji iskrivljuju značenje nasilja (nasilje prema ženama nije samo bračna svađa, ljubavni sukob, pretjerana ljubomora, zabava koja je otišla predaleko i sl.);
- 6 zaštititi identitet žrtve (ne objavljivati fotografije, adresu i detalje koji izravno ili neizravno otkrivaju identitet žrtve, njezine djece ili članova obitelji);
- 7 ne fokusirati se na izgled i ponašanje žrtve (njezino pijanstvo, način oblačenja, kasni izlazak i sl.);

SMJERNICE ZA SMJE SENZIBILIZIRA

- 8 poštivati dostojanstvo žrtve i ne iznositi intimne detalje iz njezine prošlosti te ne opisivati krvave detalje femicida;
- 9 ne iznositi detalje iz prošlosti počinitelja, svjedočanstva osoba koja nisu relevantna za počinjeno nasilje (učiteljice iz osnovne škole, trenera sportskog kluba i sl.);
- 10 ne koristiti senzacionalističke izraze za počinitelja i nasilje poput monstrum, koljač, prizor iz pakla, zvjersko silovanje, kuća horora i sl.;
- 11 ne prikazivati nasilje na zabavan, humorističan način i ne koristiti izraze simpatije prema počinitelju;
- 12 ne dovoditi nasilje prema ženama u kontekst ljubavi (nasilnik nije ljubavnik, njegova žrtva nije ljubavnica, a mjesto nasilja nije njihovo ljubavno gnijezdo);
- 13 ne uključivati nepotvrđene pretpostavke i nagađati o motivima kaznenog djela tijekom istrage; ne pronalaziti opravdanja za počinjeno nasilje ili femicid;
- 14 ne objavljivati spekulacije susjeda, poznanika/ca, članova/ica obitelji koje ne pridonose rasvjetljavanju slučaja;

- 15 informirati o institucijama, organizacijama civilnog društva koje pružaju zaštitu i savjetovanje žrtvama te o mehanizmima zaštite od nasilja;
- 16 voditi računa o tome da su tekstovi i oprema teksta (fotografija) u skladu s normama koje se primjenjuju u zaštiti privatnosti i dostojanstva žrtve, kao i najboljeg interesa djeteta;
- 17 istražiti i objektivno prezentirati provjerene činjenice;
- 18 objavljivati analitičke tekstove o rodno utemeljenom nasilju te načinima prevencije i suzbijanja nasilja;
- 19 osvješčivati o stereotipima i seksizmu koji su u velikoj mjeri utkani u temelje nasilja prema ženama;
- 20 informirati o svim relevantnim zakonodavnim izmjenama i rezultatima istraživanja u zemlji i svijetu vezano za rodno utemeljeno nasilje prema ženama.

ZAKLJUČNO

Smjernice se temelje na propustima u medijskom izvještavanju koji su proizašli iz analize postojećeg stanja. Stoga neke od njih zvuče kao „zabrane“ određene medijske prakse, ali su zapravo preporuke kako senzibilizirano i informativno, dakle društveno odgovorno, izvještavati o rodno utemeljenom nasilju prema ženama i femicidu.

Koristeći se svojom kreativnošću, medijski djelatnici i djelatnice trebali bi naći druge izraze i formulacije koje neće počivati na senzacionalizmu. Društvena odgovornost medija znači da **znatiželja javnosti ne može imati prednost pred javnim interesom dobivanja objektivne, provjerene i istinite informacije.**

Mediji nisu jedini koji nose društvenu odgovornost u suzbijanju rodno utemeljenog nasilja. Odgovornost nose i zakonodavna, izvršna i pravosudna tijela.

Međutim, zbog svoje raširenosti i svakodnevnog prenošenja raznih poruka velikom broju ljudi, od izuzetne je važnosti senzibiliziranost medija za teme rodno utemeljenog nasilja koje je posljedica neravnopravnosti žena i muškaraca.

Izvještavanje o nasilju prema ženama i femicidu traži od medijskih djelatnika/ca veću upućenost u uzroke i posljedice takvog nasilja te veću osjetljivost i obzir koji se odražavaju kroz uvažavanje ovdje navedenih smjernica i preporuka, a u svrhu zaštite dostojanstva žrtava nasilja, njihove djece te ostalih članova i članica obitelji koji/e su, izravno i/ili neizravno, također pogođeni/e činom nasilja.

„Neki oblici nasilja su prepoznati i za njih postoje odgovarajuće kazne ili se pak ubrzano utvrđuju jasne procedure za njihovo kažnjavanje i prevenciju. Drugi oblici nasilja su zbog mnogih razloga manje prepoznati ili nevidljivi, obavijeni velom šutnje i predrasuda, stigmatizacijom i nepostojanjem odgovarajućih mehanizama zaštite žrtava i kažnjavanja počinitelja. Seksualno nasilje pripada upravo takvim najtežim zločinima i najmanje prijavljivanim. Ono se događa češće nego što se misli. Njegove posljedice su dalekosežnije nego što je većina osoba, uključujući i one koje su ga doživjele, spremna priznati, a njegova cijena, psihološka, zdravstvena i ekonomska, za samu osobu, njezinu obitelj i širu zajednicu i društvo je nesaglediva te ne ostavlja mogućnost prešutnog toleriranja.“ – Protokol o postupanju u slučajevima seksualnog nasilja, (NN br. 70/2018)

SMJERNICE ZA SMJERNICE
SENZIBILIZIRANO SENZIBILIZIRANO
IZVJEŠTAVANJE IZVJEŠTAVANJE
O NASILJU O NASILJU O
PREMA ŽENAMA PREMA ŽENAMA
I FEMICIDU I FEMICIDU I F

MEDIJSKI KODEKS

VODIČ ZA VODIČ ZA I PROFESIONALNO I NO SENZIBILIZIRANO ANJE IZVJEŠTAVANJE O NASILJU O NASILJU MA PREMA ŽENAMA FEMICIDU I FEMICIDU

This project is funded by the Rights, Equality & Citizenship Programme of the European Union

PRAVOBRANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

**Izgradnja
efikasnije zaštite:**
promjena sustava
za borbu protiv nasilja
prema ženama

REPUBLIKA HRVATSKA
Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova

Preobraženska 4/I, 10000 Zagreb
Tel: 01 48 48 100, Fax: 01 48 44 600
E-mail: ravnopravnost@prs.hr
Web: www.prs.hr
<http://www.vawa.prs.hr>

Izjava o odricanju odgovornosti

„Ova publikacija sufinancirana je sredstvima Programa o pravima, jednakosti i građanstvu Europske unije u okviru EU projekta 'Izgradnja učinkovitije zaštite: promjena sustava za borbu protiv nasilja prema ženama', JUST/2016/RGEN/AG/VAWA/9940. Sadržaj naveden u publikaciji isključiva je odgovornost Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske kao nositeljice projekta i ni na koji način ne može odražavati stajališta Europske komisije.“

Disclaimer

„This publication has been produced with the financial support of the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union in the framework of the EU project 'Building more effective protection: transforming the system for combating violence against women', JUST/2016/RGEN/AG/VAWA/9940. The contents of this publication are the sole responsibility of The Ombudsperson for Gender Equality of the Republic of Croatia and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.“

This project is funded
by the European Union

PRAVOBranITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

ženska soba

Pravosudna
akademija

UVODNA RIJEČ

Za razliku od drugih oblika nasilja, nasilje u obitelji i nasilje prema ženama obilježava niz specifičnih karakteristika:

- rodno utemeljeno;
- u pojedinim slučajevima teško prepoznatljivo;
- u pravilu bez prisutnosti svjedoka;
- traje dulje vrijeme;
- žrtve uslijed straha i nepovjerenja u rad državnih institucija ponekad nisu sklone njegovom prijavljivanju, što dovodi do stvaranja velike tamne brojke tog oblika nasilja.

Desetljećima se ulažu znatni naponi na nacionalnoj i globalnoj razini kako bi se osvijestilo da nasilje prema ženama i nasilje u obitelji nije privatna stvar koja se događa unutar četiri zida i u koju se nitko izvana nema pravo i dužnost miješati, već društveni problem koji smo kao društvo obvezni rješavati. Stoga se kroz različite mjere i aktivnosti podiže razina svijesti o problemu rodno utemeljenog nasilja, unapređuje zakonodavstvo i sustav prevencije, psihosocijalnog tretmana, zaštite žrtava te sankcioniranja počinitelja.

Nasilje prema ženama teško krši i ugrožava uživanje ljudskih prava od strane žena, osobito njihovog temeljnog prava na život, sigurnost, slobodu, dostojanstvo te tjelesni i emocionalni integritet. Ključan element u sprječavanju nasilja prema ženama jest puna ravnopravnost žena i muškaraca koja, nažalost, još nije postignuta.

Važno je napomenuti da kad se govori o nasilju prema ženama od strane muškaraca, ne govori se o svim muškarcima i svim ženama, čak niti o većini. Ne govori se niti o dvije suprotstavljene strane, o ženama na jednoj, a muškarcima na suprotnoj strani. Radi se o rodno utemeljenom problemu koji zajednički moramo i možemo rješavati.

Stoga, još jednom pozivam sve institucije, organizacije i tijela da promptno i učinkovito djeluju na prevenciji nasilja, zaštiti žrtava i kažnjavanju počinitelja, a javnost da ne gubi iz vida osjećaj solidarnosti i građanske hrabrosti suočavanja s nasiljem prema ženama koje žive u strahu, koje je često stid potražiti pomoć, kojima se često poručuje da nasilje moraju trpjeti i koje same ne vide izlaz ili si ne mogu i ne znaju pomoći.

Mediji imaju velik utjecaj na percepciju i oblikovanje stavova. Stoga je način na koji medijski sadržaji prikazuju žene i muškarce jedan od ključnih čimbenika u promociji i jačanju društvene svijesti o ravnopravnosti spolova, kao i u prevenciji i uklanjanju diskriminacije na osnovi spola.

Mnogi profitni mediji svoj opstanak na tržištu duguju sponzorima koje primarno zanima posjećenost objavljenih ili emitiranih medijskih sadržaja pa ulažu u one medije koji imaju brojniju publiku. U svakoj raspravi o odgovornosti medija mora se uzeti u obzir nastojanje medija da opstanu na tržištu. Ljudska znatiželja je jedan od faktora za kojim se povode mnogi mediji nudeći sadržaje koji jamče posjećenost/gledanost. Stoga se uvijek nanovo postavlja pitanje **gdje su granice javnog interesa nasuprot interesa (znatiželje) javnosti te do koje se mjere mogu zanemarivati određene društvene vrijednosti u borbi za još jednog čitatelja/gledatelja.**

Mediji imaju društvenu odgovornost koja je prepoznata nacionalnim i međunarodnim zakonima i propisima koji reguliraju njihovu obvezu promicanja vrijednosti ravnopravnosti spolova i uklanjanja stereotipa i seksizma iz medijskih sadržaja.

Mediji se često opravdavaju da oni nude ono što ljudi žele čitati/gledati/slušati. To je samo djelomično točno. Naime, od mnoštva različitih stvari, **mediji odabiru ŠTO** će prezentirati javnosti, u **KOLIKOJ** mjeri i **KAKO** će to učiniti. Stoga je odgovornost medija vezana uz njihov odabir što, kako i koliko.

Ovaj Medijski kodeks daje uvid u trendove medijskog izvještavanja o nasilju prema ženama, nasilju u obitelji i femicidu, te utvrđuje propuste takvog izvještavanja u odnosu na obvezujuće odredbe međunarodnog i nacionalnog zakonodavstva. Nismo ga zamislili kao skup kodiranih odredbi i članaka, već kao edukativan i informativan priručnik koji uključuje smjernice medijskim djelatnicama i djelatnicima kako izvještavati o temama vezanim uz problematiku rodno utemeljenog nasilja.

Pozivam odgovorne osobe u medijima da potpišu Sporazum o prihvaćanju smjernica ovog Medijskog kodeksa te se time javno obvežu na etično, odgovorno i senzibilizirano izvještavanje o rodno utemeljenom nasilju prema ženama, nasilju u obitelji i femicidu kako bi i na taj način pridonijeli suzbijanju rodnih stereotipa i negativne medijske prakse u svrhu zaštite žrtava od sekundarne viktimizacije i poštivanja načela ravnopravnosti žena i muškaraca.

*Republika Hrvatska
Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova
Višnja Ljubičić, dipl. iur.*

ŠTO JE MEDIJSKI KODEKS I KOME JE NAMIJENJEN?

Medijski kodeks je vodič za senzibilizirano izvještavanje o rodno utemeljenom nasilju – nasilju prema ženama, nasilju u obitelji i femicidu, odnosno ubojstvima žena od strane njima bliskih muškaraca. Namijenjen je svim medijskim djelatnicima/ama koji/e izvještavaju o slučajevima rodno utemeljenog nasilja, a u svrhu otklanjanja postojećih propusta koji u velikoj mjeri štete suzbijanju nasilja prema ženama i pridonose stereotipnoj podjeli rodni uloga koja nije u skladu s načelima ravnopravnosti spolova.

OD ČEGA SE SASTOJI MEDIJSKI KODEKS?

Medijski kodeks sastavljen je od nekoliko zasebnih publikacija koje, svaka iz svog aspekta, pridonose boljem razumijevanju i boljoj informiranosti o tome što je rodno utemeljeno nasilje, kako se manifestira, kojim je zakonodavnim (nacionalnim i međunarodnim) okvirom regulirano, kakvi su trenutačni medijski trendovi u izvještavanju o slučajevima nasilja prema ženama i femicidu te kako o takvim slučajevima izvještavati na senzibiliziran način.

Želeći Medijski kodeks učiniti što praktičnijim za korištenje, podijelili smo ga na 4 publikacije:

- 1 **Smjernice i preporuke** za senzibilizirano izvještavanje o rodno utemeljenom nasilju Medijskog kodeksa;
- 2 **Uvodni dio** koji obuhvaća uvodnu riječ pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, Višnje Ljubičić, sažetak EU projekta „Izgradnja učinkovitije zaštite: promjena sustava za borbu protiv nasilja prema ženama“ u okviru kojeg je Medijski kodeks izrađen, objašnjenje zašto je nasilje prema ženama rodno utemeljeno nasilje, sažetke dvije dubinske analize medijskog načina izvještavanja o slučajevima nasilja prema ženama i femicidu koje su detaljno predstavljene u zasebnim publikacijama i osvrt na praktične probleme s kojima su se do sada susretali/e medijski djelatnici i djelatnice prilikom izvještavanja o rodno utemeljenom nasilju;
- 3 **Nacionalni dokumenti – Zakon o ravnopravnosti spolova** i odredbe drugih nacionalnih zakona koji se odnose na medije i ravnopravnost spolova;
- 4 **Međunarodne dokumente** vezane uz medijsko izvještavanje o rodno utemeljenom nasilju (*Pekinška deklaracija i plan djelovanja, Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, EU preporuke*).

KAKO KORISTITI MEDIJSKI KODEKS?

Medijski kodeks treba biti što praktičniji za korištenje, stoga smo u sadržaj uključili multimedijalne alate koji će njegovo korištenje učiniti pristupačnijim.

Skratili smo poveznice

U Medijskom kodeksu uključili smo preko 56 poveznica na internetske sadržaje kojima će se, u digitalnoj verziji publikacije, moći pristupiti klikom na poveznicu.

Međutim, ako koristite tiskanu verziju publikacije, a želite pristupiti internetskom sadržaju koji je naveden u Kodeksu, poveznica je korištenjem alata Bitly skraćena na manji broj znakova. Na taj ćete način moći jednako pristupiti sadržaju, kao i pri korištenju standardnih poveznica, samo puno brže.

Pristupite digitalnom sadržaju korištenjem QR koda

QR (kratica za engl. *quick response*) dvodimenzionalni je kod koji svojom funkcionalnošću nalikuje standardnim bar-kodovima, ali s jednom iznimkom koja čini razliku – može ga se čitati putem mobitela.

Mnogi sadržaji u Kodeksu bit će dostupni na internetu, kojemu sve češće pristupamo putem pametnih telefona. Da biste pristupili sadržaju, dovoljno je imati pametni telefon s pristupom internetu i fotoaparatom koji kod nekih uređaja već unaprijed sadržavaju opciju čitanja kodova ili instalirane neke od dostupnih aplikacija za čitanje QR kodova.

Na mnogim mjestima u Kodeksu naići ćete na ovakav kod koji se nalazi s desne strane. Na taj ćete način brzo i jednostavno pristupiti svim sadržajima u okviru Medijskog kodeksa, a svaki od njih vodit će na različit digitalni sadržaj.

Isprobajte!

QR kod za pristup digitalnim sadržajima.
Fotografirajte kod i pristupite raznim digitalnim sadržajima.

MEDIJSKI KODEKS KAO DIO EU PROJEKTA

Medijski kodeks je izrađen u okviru EU projekta „Izgradnja učinkovitije zaštite: promjena sustava za borbu protiv nasilja prema ženama“¹ koji se provodi u razdoblju od 1. travnja 2017. do 30. rujna 2019. godine i bavi ulogom policije, pravosuđa i medija u slučajevima nasilja prema ženama, s posebnim naglaskom na femicid – slučajeve ubojstva žena od strane bliskih im muškaraca. Nositeljica projekta je Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova² u partnerstvu s organizacijom civilnog društva Ženska soba – Centar za seksualna prava³ i u suradnji s pridruženim partnerima: Pravosudnom akademijom⁴, Policijskom akademijom⁵ i Hrvatskim novinarskim društvom⁶ (HND). Projekt je sufinanciran sredstvima Programa o pravima, jednakosti i građanstvu Europske unije.

Projekt je podijeljen na dva dijela:

- 1** analize postojećeg sustava prevencije, klasifikacije i sankcioniranja slučajeva nasilja prema ženama i femicida, odnosno **analize sudskih presuda prekršajnih i kaznenih sudova u RH** na temelju kojih analiza će se organizirati **edukacijske radionice i seminari za policijske službenike, suce i sutkinje prekršajnih i kaznenih sudova te državne odvjetnike/ce;**
- 2** **analize medijskog izvještavanja u slučajevima nasilja prema ženama i femicida radi** identifikacije problematičnih trendova medijske prakse na temelju kojih će se organizirati **edukacijske radionice medijskih djelatnika/ca** o senzibiliziranom izvještavanju o silovanjima, nasilju u obitelji, ubojstvima žena i svim oblicima rodno utemeljenog nasilja prema ženama.

Medijski kodeks dio je medijskog dijela navedenog EU projekta, a nastao je u suradnji s novinarima/kama⁷, urednicima/ama⁸ te glasnogovornicama⁹ ministarstava i sudova. Temelji se na dvije dubinske analize medijskog načina

¹ Projekt „Izgradnja učinkovitije zaštite: promjena sustava za borbu protiv nasilja prema ženama“ - JUST/2016/RGEN/AG/VAWA/9940 sufinanciran je sredstvima Programa o pravima, jednakosti i građanstvu Europske unije, a ukupna vrijednost projekta iznosi 427.762,27 EUR. Sve o projektu dostupno je na projektnim web stranicama:

<http://vawa.prs.hr/o-projektu>

² <http://www.prs.hr>

³ <http://zenskasoba.hr>

⁴ <https://www.pak.hr>

⁵ <http://www.policijska-akademija.hr>

⁶ <http://www.hnd.hr>

⁷ Fokusna grupa I: Veronika Rešković, Jasmin Klarić, Barbara Vid, Ljerka Bratonja i Tihana Bertek

⁸ Fokusna grupa II: Miruna Kastratović, Željka Godeč, Sanja Despot, Danka Derifaj, Andreja Hudika i Goran Borković

⁹ Fokusna grupa III: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska akademija, Visoki prekršajni sud RH, Prekršajni sud u Zagrebu, Općinski kazneni sud u Zagrebu, Županijski sud u Zagrebu

izvještavanja o nasilju prema ženama i femicidu, koje su detaljno opisane u samostalnim tiskanim publikacijama, a dostupne su i u digitalnom obliku na projektnom webu <http://vava.prs.hr/publikacije/>.

NASILJE PREMA ŽENAMA JE RODNO UTEMELJENO NASILJE

Nasilje prema ženama je rodno utemeljeno nasilje¹⁰ što znači da u neproporcionalnom postotku pogađa žene ili da je usmjereno prema ženi zbog toga što je žena.¹¹

NEPROPORCIONALNOST znači da su u velikom postotku žrtve nasilja žene, a počinitelji muškarci, o čemu svjedoče službeni podaci Ministarstva unutarnjih poslova¹²:

- od ukupnog broja prijavljenih za **prekršajna djela nasilja u obitelji**¹³ (10.272), prema spolnoj strukturi **počinitelja** muškaraca je bilo 78% (7.983), a žena 22% (2.289).
- od ukupno 3.198 **kaznena djela s elementima nasilja među bliskim osobama** stradalo je ukupno 3.347 žrtava, od čega 76% žena (2.537) i 24% muškaraca (810). Od ukupno 2.100 **počinitelja kaznenih djela među bliskim osobama**, muškaraca 91% (1.910), a žena 9% (190).
- među počiniteljima kaznenih djela **protiv spolnih sloboda** (spolni odnošaj bez pristanka, silovanje, i spolno uznemiravanje) počinitelji su u 100% slučajeva muškarci.
- što se tiče **kaznenog djela Nasilje u obitelji**¹⁴, u 2018. ih je počinjeno ukupno 623 na štetu 535 žene (84%) i 100 muškaraca (16%), od strane 96 muškarca počinitelja i 5 žena počiniteljica.

¹⁰ Čl. 1. UN Deklaracije o uklanjanju nasilja nad ženama iz 1993.: „U ovoj Deklaraciji termin ‘nasilje protiv žena’ označava bilo koji čin nasilja zasnovanog na spolnoj/rodnoj osnovi koje rezultira ili može rezultirati fizičkom, spolnom ili psihološkom povredom ili patnjom žene, uključujući i prijetnje takvim djelima, silu ili svojevolumno oduzimanje slobode, bilo u javnom ili privatnom životu.”

¹¹ Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, Vijeće Europe, 2013.

¹² Podaci za 2018. godinu.

¹³ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine, br. 70/17

¹⁴ „Tko teško krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji i time kod člana obitelji ili bliske osobe izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili je dovede u ponižavajući položaj, a time nije počinjeno teže kazneno djelo, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.” (Članak 179.a – Kazneni zakon, Narodne novine, br. 125/2011, 144/2012, 6/2015, 61/2015 i 101/2017).

Statistika, koja se manje-više godinama ne mijenja ili se povećava na štetu žena, svjedoči o neproporcionalnosti ili nerazmjeru u kojem su žene osobe prema kojima je nasilje počinjeno, a što je jedan od razloga zbog kojeg se nasilje prema ženama definira kao rodno utemeljeno.

RODNA UTEMELJENOST nasilja prema ženama temelji se i na činjenici da se nasilje prema ženama u većini slučajeva događa zbog rodnih uloga. Termin „rod“ označava *društveno oblikovane uloge, ponašanja, aktivnosti i osobine koje određeno društvo smatra prikladnima za žene i muškarce*¹⁵.

Naime, žene u velikom broju slučajeva postaju žrtvom nasilja muškaraca upravo onda kad ne ispunjavaju svoju društveno nametnutu rodnu ulogu, odnosno ne ponašaju se sukladno partnerovim željama ili očekivanjima. Analiziramo li svaki pojedinačni slučaj nasilja prema ženama, uočiti ćemo da u većini slučajeva muškarac postane nasilan ukoliko posumnja da žena želi prekinuti vezu ili se rastati ili kad je to već učinila.

Vjerovanja, norme i institucije mnogih kultura ozakonjuju i ovjekovječuju nasilje prema ženama. Iste radnje koje bi doživjele osudu ili bile kažnjive u slučajevima u kojima bi bile usmjerene prema zaposleniku, susjedu ili poznaniku često se ne osporavaju ili se za njih nalaze opravdanja ukoliko ih muškarci usmjere prema ženama, a to se posebno odnosi na nasilje unutar obitelji.

Rodna komponenta nasilja prema ženama (kao slabijima, onima čija je uloga da budu poslušne, da udovoljavaju drugima, da ne prigovaraju i ne iskazuju svoju volju koja je protivna volji njihovog partnera ili bliske osobe) je razlog zbog koje se i muškarci srame prijaviti nasilje koje žene čine prema njima, pa ga radije trpe ili negiraju, pokušavajući izdržati i prebroditi taj „sramotan“ čin, smatrajući da su neuspješni i/ili slabi ako ne izdrže, te bojeći se stoga poruge i ismijavanja društva. Drugim riječima, boje se poistovjećivanja s rodnom ulogom namijenjenoj ženama, budući da rodna uloga muškaraca propisuje drugačije osobine.

Upravo ta rodna uloga žena, od kojih se očekuje da budu (i ostanu) podčinjene, u temelju je nasilja prema ženama te se stoga govori o rodno utemeljenom nasilju prema ženama, odnosno nasilju prema ženama zato što su žene.

¹⁵ Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, Vijeće Europe, 2013. (članak 3.c.)

ANALIZE

UVID U TRENUTNO STANJE – TRENDVI, STATISTIKA I PRIMJERI IZ PRAKSE

Svaki čin nasilja je napad na fizički integritet druge osobe koji ima ozbiljne fizičke i psihičke posljedice za žrtvu te psihičke posljedice za članove i članice njezine obitelji. Stoga izvještavanje o nasilju zahtijeva poseban senzibilitet i odgovornost, a izrazi koji se koriste ne bi smjeli biti senzacionalistički, dovesti u zabludu, otkrivati identitet, baviti se pretpostavkama ili sugerirati odgovornost žrtve za nasilje koje je prema njoj počinjeno. Od izuzetne je važnosti da oni/e koji/e izvještavaju o nasilju prema ženama osvijeste da izrazi koji se koriste imaju utjecaja na stavove javnosti o nasilju prema ženama, o počiniteljima i o žrtvama.

Kako bismo dobili uvid u trendove, proveli smo **dvije analize medijske prakse** izvještavanja o nasilju prema ženama u razdoblju od 5 godina (1. 1. 2012. – 31. 12. 2016.):

1

Analizu medijskog izvještavanja o nasilju prema ženama na pet internetskih portala i

2

Analizu medijskog izvještavanja o slučajevima femicida u tri dnevne novine.

Budući da su obje analize dostupne u cijelosti u tiskanom i digitalnom obliku¹⁶, ovdje ćemo navesti samo osnovne rezultate na kojima se temelje smjernice za senzitivno izvještavanje o nasilju prema ženama.

¹⁶

<http://vawa.prs.hr/publikacije/>

ANALIZA IZVJEŠTAVANJA INTERNETSKIH PORTALA O NASILJU PREMA ŽENAMA

Analizu medijskog izvještavanja o slučajevima nasilja prema ženama provela je Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova na uzorku od **3.499 članaka** prikupljenih s 5 internetskih portala (index.hr, 24sata.hr, jutarnji.hr, vecernji.hr, tportal.hr). Svi članci analizirani su prema 35 pitanja iz upitnika (150 varijabli) koji je razvijen u suradnji s Hrvatskim novinarskim društvom. Od ukupnog broja prikupljenih članaka (3.499), detaljnije je analizirano **1.885 članaka** koji su se bavili **konkretnim slučajevima nasilja prema ženama počiniteljima u Hrvatskoj**.

Rezultati obrade prikupljenih podataka sistematizirani su po poglavljima vezanima uz autorstvo članka, odabir opreme, naslove, izraze kojima se opisuju počinitelji nasilja i samo nasilje, fokus članka, otkrivanje identiteta počinitelja i žrtve, pozitivne primjere te detaljnu analizu jednog slučaja (*case study*¹⁷). Na kraju Analize nalaze se preporuke za senzibilizirano izvještavanje o slučajevima nasilja prema ženama.

Analiza je pokazala da u medijskom izvještavanju o slučajevima nasilja prema ženama postoje propusti koje možemo svesti na nekoliko osnovnih trendova:

1. direktno ili posredno otkrivanje identiteta žrtve;
2. odabir neprimjerenih fotografija;
3. senzacionalistički naslovi članaka;
4. nazivanje počinitelja nasilja monstrumima, čudovištima, zvijerima, psihopatima i sl.;
5. nazivanje počinitelja nasilja izrazima „od milja“ (ljubavnik, ljubomorko i sl.);
6. objavljivanje nagađanja i pretpostavki;
7. sugeriranje da je žrtva odgovorna za nasilje koje je nad njom počinjeno;
8. dovođenje nasilja u kontekst ljubomore i ljubavnog trokuta ili izražavanja prevelike ljubavi;

ANALIZA MEDIJSKOG IZVJEŠTAVANJA O SLUČAJEVIMA NASILJA PREMA ŽENAMA 2012. – 2016.

¹⁷ *Case study* obuhvatio je slučaj silovanja u Podstrani 2012. godine te suđenje počinitelju 2013.-2015.

9. prikazivanje seksualnog nasilja/silovanja kao zabave u kojoj se malo pretjeralo;
10. prikazivanje seksualnog odnosa s maloljetnicom kao ljubavničkog odnosa ili zavođenja;
11. korištenje spolnih stereotipa – naglašavanje ljepote stradale žene;
12. prezentiranje nasilja u formi filmske fabule.

Izveštavanje o slučajevima nasilja prema ženama i nasilja u obitelji zahtijeva profesionalan i etičan odnos prema žrtvama, zaštitu njihova identiteta, izbjegavanje objavljivanja svega što može dovesti do sekundarne viktimizacije žrtava te obvezno iznošenje **provjerenih objektivnih činjenica**.¹⁸

O nasilju se ne smije šutjeti i ne smije ga se zataškavati. Novinarski posao jest da informira, ali na osjetljivim slučajevima rodno utemeljenog nasilja, kao što je silovanje, nasilje prema ženama u obitelji i femicid, ogleda se profesionalnost medijskih djelatnika i djelatnica koji/e moraju djelovati u skladu sa svojom društvenom odgovornošću. To znači da **prilikom izvještavanja moraju voditi računa i o posljedicama koje način izvještavanja može imati na žrtvu nasilja, ali i njoj bliske osobe**.¹⁹

Od izuzetne je važnosti da se djelatnici/e medija koji izvještavaju o slučajevima nasilja prema ženama i femicidu educiraju o uzrocima rodno utemeljenog nasilja i osvijeste kolika se šteta nanosi korištenjem pogrešnih izraza.

Nasilnici nisu bića iz bajki i filmova niti „iznimno zli i pokvareni ljudi“, već osobe koje vlastite frustracije i nemoć da se suoče sa svakodnevnim životom, problemima i izazovima rješavaju na nasilan način. Nesigurnost i slabost nisu monstrozne, već društveno neprihvatljive kad se manifestiraju kao nasilje prema drugoj osobi.

Silovanje nije „obljuba“ niti „zavođenje“, nametljivo ponašanje i uhođenje nisu „pretjerana zaljubljenost prema nesuđenoj odabranici srca“, premlaćena ili ubijena žena nije žrtva svog „ljubavnika“ inače „duše od čovjeka“, već nasilne osobe koja se ne može kontrolirati i koja ženu doživljava svojim vlasništvom s kojim ima pravo raspolagati kako mu se prohtije, pa čak joj i oduzeti život.

¹⁸ Medijska načela Zakona o medijima (NN 59/04, 84/11, 81/13) propisuju poštovanje privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti građana (čl.7.st.1.).

¹⁹ U odabiru adekvatnih pojmova u opisivanju kaznenih djela preporuka je koristiti se zakonskom terminologijom (npr. Kaznenog zakona).

Svaki senzacionalizam, prebacivanje fokusa ili sugeriranje da bi silovana osoba mogla biti su-kriva za nasilje koje je prema njoj počinjeno, u svijesti javnosti ublažava činjenicu da je silovanje tjelesno i psihički ponižavajuće iskustvo koje na silovanu osobu ostavlja dugotrajne i duboke posljedice te da čin silovanja nije izraz zdravog seksualnog poriva, već uspostavljanje moći i nadmoći nad drugom osobom.

Dovođenje u isti kontekst ljubavi i femicida, ljubomore i okrutnih ubojstava bračnih ili izvanbračnih partnerica, bez kritičkog odmaka i šireg društvenog konteksta, može stvoriti potpuno krivi dojam o težini kaznenog djela i ozbiljnosti partnerskog nasilja.

Neovisno o tome što mnoge bračne i izvanbračne veze ne opstaju, činjenica je da većina njih ne završava ubojstvima ili nasilničkim napadima na partnerice koje su odlučile izaći iz tih veza.

Poruka javnosti u slučajevima nasilja prema ženama i femicida mora biti **jasna osuda nasilničkog čina, bez preuveličavanja i senzacionalističkih izraza**, ali i bez opravdavanja ili ublažavanja počinjenog kaznenog djela. **Nasilje nije zapravo ljubav u kojoj se malo pretjeralo.**

Za svako nasilničko djelo odgovoran je nasilnik. Stoga je nebitno je li do nasilja došlo zato što mu, na primjer, žena nije skuhalo juhu, poslužila hladnu juhu ili juhu koju ne voli, jer isticanjem sličnih detalja u izvještavanju o počinjenom nasilju sugerira se da je nasilnik zapravo bio izazvan ponašanjem žrtve da počini nasilje, što u konačnici znači da nasilnik nije odgovoran za nasilje ili se razumijevanjem ponuđenog (iako najčešće pogrešnog) motiva ili povoda za nasilje, umanjuje odgovornost nasilnika.

Prijetnje smrću su kazneno djelo²⁰, a takve prijetnje ne upućuje osoba koja zaslužuje simpatije ili izraze tepanja. Osoba kojoj su upućene žrtva je kaznenog ponašanja, a ne „njegova draga“ ili njegova „nesuđena ljubav“.

Navedeni **propusti u medijskom izvještavanju** ostavljaju dojam da nečija osobna tragedija služi da zadovolji znatiželju čitateljstva pa se intima žrtve, koja je preživjela psihičku i fizičku bol i oštećenja uzrokovana nasiljem počinitelja, medijskim izvještavanjima sada dodatno izlaže širokoj javnosti, što vrijeđa žrtvu u njezinom ljudskom dostojanstvu i pravu na privatnost.

Iako je informiranje javnosti o nasilju prema ženama **od javnog interesa, intimni detalji vezani uz žrtvu to nisu** jer je šteta, koju se objavljivanjem pojedinosti nanosi osobi koja je već jednom traumatizirana, veća ako se neprekidno ponavlja, iznosi na način da izaziva senzaciju i baca sumnju na nevinost žrtve.

Prilikom izvještavanja o bilo kojem obliku rodno utemeljenog nasilja neophodno je provjeriti zakonske odredbe, statistiku, služiti se jezikom koji nije senzacionalistički te izbjegavati prikazivanje nasilja na zabavan, humorističan način kojim se umanjuje ozbiljnost prekršajnih ili kaznenih djela i kreira atmosfera razumijevanja i simpatije za počinitelja.

Novinari/ke koji izvještavaju o silovanjima trebali/e bi se pobliže upoznati s problematikom silovanja, statistikom, traumom žrtava i **činjenicom da se kod silovanja** prvenstveno radi o dominaciji i kontroli, a ne o zdravoj seksualnosti koja je zbog alkohola ili neobuzdane zabave pošla po zlu.

Jutarnji Vijesti

POČETNA VIJESTI SPORT NOVACIJI LIFE KULTURA SPEKTAKLI VIRAL VIDEO

VIJESTI — Crna kronika Hrvatska Srbija Crna kronika Zagreb Obrazloženje Međunarodno Foto: Alanj list

OTMICA U ZAGREBU

LJUBOMORKO ZATOČIO BIVŠU Prijetio joj lopatom: 'Bit ćeš samo moja! Ako mi se ne vratiš, spalit ću vas i zakopati oboje!'

AUTORI: Hajro Kalkanović, Jelena (revidirano) 09.03.2016. u 22:25

POLICIJA

goren

ZAUSTI

Ljubomorni mladić nije se mogao pomiriti s činjenicom da njegova draga ima novog odatbranika

ANALIZA IZVJEŠTAVANJA O FEMICIDU U TRI DNEVNE NOVINE

Analiza medijskog izvještavanja o femicidu koju je provela Ženska soba – Centar za seksualna prava, partnerica na projektu „Izgradnja učinkovitije zaštite: promjena sustava za borbu protiv nasilja prema ženama“, temeljena je na istraživanju o medijskim napisima o ubojstvima žena u razdoblju od 2012. do 2016. godine, objavljenima u tri dnevne novine („Večernji list“, „Jutarnji list“ i „Slobodna Dalmacija“).

²⁰ Kazneni zakon, čl. 139. st. 2. (Narodne novine, br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17)

U Hrvatskoj je, prema službenim podacima Ministarstva unutarnjih poslova, u istraživanom razdoblju **od početka 2012. do kraja 2016. godine ubijeno 90 žena**. Počinitelji su bili njihovi supruzi/partneri/bivši supruzi ili bliske osobe. Posljednje dvije godine bilježimo zabrinjavajući podatak da se u Hrvatskoj 25-30% svih ubojstava odnosi upravo na femicid. Prema podacima Europske unije, tjedno 27 žena ubiju njihovi partneri, što znači da je svake godine gotovo 1500 žrtava femicida na području Europske unije (Daphne, 2007.).

Način medijskog prikazivanja svih društveno važnih događaja, pa tako i femicida, iznimno je važan s obzirom da mediji imaju ulogu u oblikovanju percepcije i razumijevanja stvarnosti. Oni mogu učvršćivati ili propitivati naše predrasude i stavove, mogu hvaliti ili kritički prozivati institucije države zbog krivog postupanja ili nečinjenja, mogu biti bitnim čimbenikom u promjeni odnosa prema nekom društvenom problemu. U slučaju nasilja nad ženama, mediji mogu ostati ravnodušnim izvjestiteljima ili pristranim izvjestiteljima koji imaju puno razumijevanja za nasilnika, a malo za žrtvu ili, što bi bilo poželjno, odgovornim kritičarima/kama koji oštro osuđuju nasilje i potiču jačanje svijesti o nedopustivosti nasilnog ponašanja u vezama i nužnosti jačeg angažmana društva i države u njegovu suzbijanju i sankcioniranju.

ISTRAŽIVANJE

U odabranim dnevnim novinama **identificirana su i obrađena 753 članka u kojima se piše o femicidu**²¹, od čega 213 (28.3%) u „Jutarnjem listu“, 292 (38.8%) u „Večernjem listu“ i 248 (32,9%) u „Slobodnoj Dalmaciji“. Broj članaka o pojedinom slučaju kretao se od jednog do čak 133. Temeljni kriterij u odabiru članaka za analizu bilo je spominjanje femicida, bilo da se radi o izvještavanju o pojedinom slučaju i uz njega vezanim informacijama (podaci o žrtvi, počinitelju, tijek istrage, sudski proces, itd.) ili se načelno analizirao problem ubojstava žena zato što su žene.

Utvrđeno je da se **femicidu u dnevnim novinama rijetko pristupa analitički i istraživački** kao fenomenu koji zahtijeva ozbiljan pristup uz konzultiranje stručnjaka/inja iz različitih područja. Uglavnom prevladavaju vijesti i izvještaji o konkretnim slučajevima. Zamjetno je da se dnevne novine odlučuju izvještavati o zločinima koje možemo ocijeniti kao izuzetno brutalne, što potvrđuje tvrdnje mnogih teoretičara/ki kako se u svim medijima događa tabloidizacija i okretanje senzacionalizmu.

²¹ Istraživanje je provela Ženska soba u suradnji s vanjskom stručnjakinjom, izvanrednom profesoricom dr. sc. Silvijom Ručević.

Prema **mjestu objave** članka, analizom je utvrđeno da je najveći broj članka o femicidu (67,4%) objavljen u primarnom dijelu novina (prva trećina). Od 753 analizirana članka, vijest o femicidu **najavljena je na naslovnici 122 puta (16,2%)**. Iako je većina naslova u izravnoj vezi sa sadržajem teksta koji je objavljen na drugim stranicama (70,5%), **gotovo polovicu najava može se ocijeniti kao senzacionalističke (45,1%)**, što govori o težnji medija da privuku pažnju što većeg broja ljudi.

Senzacionalistički pristup nalazimo u tekstovima koje potpisuju novinarke u jednakoj mjeri kao i kad ih pišu novinari.

Vijesti usredotočene na sažeto izvještavanje o femicidu uglavnom nemaju ili su skromno opremljene jednom fotografijom. Duži tekstovi, pogotovo oni koje možemo ocijeniti kao senzacionalističke, bogato su opremljeni fotografijama, tablicama, grafikonima ili mapama.

Analizom je utvrđeno da je **81,8% naslova** u izravnoj vezi sa sadržajem članka, a od tog broja 55% je nositelj informacije o događaju koji će biti razrađen u tekstu. Od 753 analizirana članka, **83% je imalo podnaslov**, koji je u većini slučajeva bio izravno povezan sa sadržajem teksta (81,8%) i koji je najčešće bio informativan (76,8%).

Ubio ženu pa sebe! Jedni kažu: Bio je nasilan. Drugi: Duša od čovjeka

Nakon tragičnog događaja u kojem je djevojka (18) ostala bez roditelja, ostaje pitanje zbog čega oni koji su znali što se sprema nisu reagirali

Analiza članaka o femicidu pokazala je kako se u tekstovima najčešće navodi samo jedan **izvor (41,6%)** ili dva (21,9%), dok **svaka peta objava (njih 21,2%) nema naveden niti jedan izvor informacija**. Odabir i kompetentnost izvora svakako pokazuju koliko se ozbiljno pristupilo odabranoj temi. Očekivano se u slučaju zločina prvenstveno navode izjave policije, forenzičara/ki ili, ako se izvještava o sudskim procesima, odvjetnika/ca i vještaka/inja. Ponekad se navodi da vijest stiže „iz neslužbenih izvora“ jer se objavljuje prije zaključenja očevida i službene objave Ministarstva unutarnjih poslova. U tekstovima o femicidu vrlo često nalazimo isključivo **izjave članova/ica obitelji i susjeda** kao jedinih svjedoka ubojstva i/ili onoga što mu je prethodilo, ali rijetko dobivamo odgovor na pitanje zašto se femicid dogodio. Stručnjaci/kinje koji se bave problemom nasilja nad ženama rijetko se javljaju u vijestima i kao izvori informacija.

Analizirane objave prate širok spektar problematike vezane uz femicid. Najčešći **fokus objava** bio je počinitelj, nakon čega slijedi prenošenje činjenica sa

suđenja ili iz sudske presude, posljedice nasilja te njegovi uzroci. **Objave su se najrjeđe fokusirale na postupanje rada centara za socijalnu skrb, liječnika/ca, odnosno informacije o poduzetim mjerama, zakonodavnom okviru ili reakcijama na presudu.** Zanimljivo je da se tek svaki šesti članak fokusirao na žrtvu, dok se svaki treći fokusirao na počinitelja. Zanemarivanje određenih tema i sadržaja obično vodi k njihovoj marginalizaciji i izostavljanju iz prostora javnoga diskursa i zanimanja opće javnosti.

U tekstovima je u velikoj mjeri prisutno stereotipno razumijevanje rodnih uloga, pa i seksizam. To je često vidljivo kad se kod opisa žrtve posebno **ističe njezin izgled** (bila je „lijepa“, „jedna od najljepših“, i sl.).

ZAKLJUČNO

U sva tri medija postojali su članci u kojima se autori/ce nisu sustezali od pretpostavki, nagađanja, neprovjerenih činjenica, neimenovanih izvora, iskonstruiranih parafraza, nepreciznih podataka i neutemeljenih zaključaka i tvrdnji.

Femicid se uglavnom prikazuje kao pojedinačni slučaj, u kojem je pažnja usmjerena na osnovne činjenice (tko je ubio, koga, gdje, kada i kako, uz ponekad vrlo površno zašto), što umanjuje mogućnost uvida i razumijevanja kompleksnosti ovog iznimno ozbiljnog društvenog problema, u čijem rješavanju na pravi način ne sudjeluju ni državne institucije niti društvo u cjelini.

U primjerima članaka koji se na **pozitivan i kvalitetan** način odnose prema problemu nalazimo analizu više slučajeva femicida, pregled statističkih podataka, kao izvori se navode stručne osobe iz institucija i organizacija civilnog društva koje se bave ovim problemom, ukazuje se na propuste institucija, kao i modele dobre prakse iz svijeta.

S druge strane, uočljivo je da su neki tekstovi pisani na brzinu, bez pravog fokusa i s međusobno proturječnim informacijama. Nerijetko su takvi tekstovi popraćeni i neprimjerenom opremom, kao što su npr. neprimjerene fotografije (fotografije mrtvog tijela, fotografije sa sprovoda, uključujući fotografije uplakane djece i sl.).

Zbog velikog utjecaja koji mediji imaju na društvo i institucije države, bilo bi važno da o nasilju nad ženama i femicidu izvještavaju pridržavajući se načela propisanih kodeksima i zakonodavnim okvirom, uvijek imajući na umu koliko je problem neravnopravnosti i posljedičnog nasilja velik i porazan po svaku

zajednicu. Društva i države s visokom razinom dosegnute ravnopravnosti ekonomski su uspješnija, naprednija i sretnija.

S obzirom na sve navedeno, od velike je važnosti kontinuirana edukacija i osvješćivanje novinara i novinarki, ali i urednika i urednica, o problematici nasilja nad ženama. **Način na koji mediji izvještavaju bitno utječe na žrtvu (ukoliko je preživjela), njezinu obitelj i druge bliske osobe, počinitelja, institucije, ali i zajednicu.**

Profesionalno novinarstvo zahtijeva preciznost, navođenje pouzdanih izvora, racionalno obrazlaganje činjenica. Poštivanje žrtava koje su ubijene trebalo bi biti temeljni etički princip.

Preporuke koje su proizašle na temelju provedene analize, a kojih bi se novinarke i novinari trebali pridržavati u svome radu vezanome uz nasilje nad ženama i femicid, uključene su u smjernice ovog Medijskog kodeksa.

NASILJE NA DRUŠTVENIM MREŽAMA

Dostupnost novih tehnologija pruža mogućnost sudjelovanja na raznim društvenim mrežama i forumima na kojima se nerijetko mogu naći primjeri nasilničkog izražavanja, govora mržnje prema ženama, omalovažavanja i ismijavanja nasilja nad njima. Osim toga, društvene mreže koriste se i za prijetnje, vrijeđanje ili neovlašteno objavljivanje fotografija u uvredljivom, omalovažavajućem ili ponižavajućem kontekstu.

Tiskani i elektronički mediji pisali su u svibnju i lipnju 2013. o slučajevima vezanim uz profile na Facebooku, nazvane „Najveće kurve u Osijeku“, „Riječke kurve, žigola i idioti“, „Kurve iz Županje“ i „Vinkovačke kurve i drolje“, a koje su otvorile nepoznate osobe s ciljem javnog sramoćenja, vrijeđanja i ponižavanja često maloljetnih djevojaka čije su slike s imenom i prezimenom objavljivale na profilima tih grupa. Neke od tih grupa imale su i nekoliko tisuća članova. Ovakvi slučajevi pokazuju *da postoje zakonske poteškoće u procesuiranju i kažnjavanju zlostavljača*, jer iako Facebook nakon prijave ukine takav profil, njegov kreator ili kreatori otvaraju odmah novi. Mnogi od njih poručuju: „Možete zaustaviti jednog, ali ne možete nas zaustaviti sve.“ Stoga je **izuzetno važno educirati mlade ljude o opasnostima društvenih mreža i rizicima objavljivanja privatnih fotografija ili podataka, u čemu mediji mogu puno pomoći.**

Nove tehnologije poput interneta omogućuju da pojedinci, zaštićeni anonimnošću, svoje stavove temeljene na predrasudama, neznanju i spolnim stereotipima, a u kombinaciji s vlastitim nasilničkim porivima, otvoreno i javno promoviraju. Čitanjem pojedinih komentara na forumima, Facebooku ili ispod

članaka na internetskim portalima, lako se uočava kako nasilje na društvenim mrežama u velikom broju slučajeva ima spolni predznak, odnosno da su žene često žrtve vrijeđanja, govora mržnje i javnog sramoćenja temeljem svog spola.

KAKO SE NOSITI S IZAZOVIMA IZVJEŠTAVANJA O NASILJU PREMA ŽENAMA I FEMICIDU U PRAKSI

U nastajanju ovog Medijskog kodeksa sudjelovali su medijski djelatnici i djelatnice raznih tiskanih i elektroničkih medija te glasnogovornici/e izvršnih i pravosudnih tijela kroz rad tri fokusne grupe. Ukazivali su na pojedine praktične probleme s kojima se susreću u svom radu, kao i na društveni kontekst i zakonitosti tržišta u okviru kojih mediji djeluju. Postavljena su brojna pitanja o tome kako se nositi s tim izazovima na način da se ne krše načela ravnopravnosti spolova i senzibiliziranog izvještavanja o rodno utemeljenom nasilju. Temeljem korisnog i raznovrsnog doprinosa članova i članica fokusnih grupa, definirali smo nekoliko područja i tema u koje smo uključili njihova razmatranja, zaključke i preporuke.

INTERES JAVNOSTI vs. JAVNI INTERES

Zakon o medijima²² spominje da nema povrede prava na zaštitu privatnosti ako u pogledu informacije prevladava *opravdani javni interes* nad zaštitom privatnosti.²³ Budući da se javni interes definira u odnosu na različita područja, ne postoji službena definicija javnog interesa. Međutim, svakome bi trebalo biti jasno da se „glad“ za senzacijom, odnosno bilo kakvom jakom emocijom, voajeristička znatiželja zavirivanja u tuđe (intimne) detalje iz života, ne može kvalificirati kao opravdani javni interes. Ipak, zadovoljavanje upravo tih i takvih čitalačkih poriva za internetske portale kao elektroničke medije znači *klikove*, a oni znače novac (sponzora, oglašivača i dr.).

²² NN, br. 59/04

²³ Zakon o medijima, Članak 8. – „Nema povrede prava na zaštitu privatnosti ako u pogledu informacije prevladava *opravdani javni interes* nad zaštitom privatnosti u odnosu na djelatnost novinara ili na informaciju.“

Iako senzacionalizam u medijima postoji od njihovog postanka, do prije 10-15 godina nije bio tako snažnim dijelom *mainstreama*²⁴. Ondje gdje su nekad bili tabloidi sa svojim *if it bleeds, it leads*²⁵ pristupom, sada je većina medija.

„Problem s medijskim senzacionalizmom nije samo očekivana banalizacija zla koja, na primjer, ubojicu koji urla nad umirućom ženom smješta u naše dnevne sobe i živote normalizirajući tako najgore nasilje, problem je i u tome što učinkovitost takvih podražaja vremenom slabi. Jer, ubojica s nožem je zanimljiv jedan dan, dva, tri, deset, a onda postaje dio svakodnevnice i potreban je jači poticaj da primatelja informacije dovoljno preplaši, zgadi i zainteresira da se odluči na klik. I tako se spirala znatizželje, pohlepe i voajerizma dodatno ubrzava.“ – Jasmin Klarić, novinar

Dodatni problem predstavlja i mogućnost komentiranja ispod članaka, koja često sadrži neprihvatljiv način komunikacije pa i širenje predrasuda i mržnje po raznim osnovama.

ZAKLJUČAK I PREPORUKA

U slučajevima izvještavanja o rodno utemeljenom nasilju, **od javnog je interesa** znati je li došlo do propusta institucija koje su trebale djelovati i zašto. **Od javnog je interesa** ukazati na to da svaki pojedinačni slučaj rodno utemeljenog nasilja ima svoju kronologiju i kontekst događanja. **Od javnog je interesa** pronaći relevantne sugovornike/ce, iznositi činjenice bez „krvavih“ detalja i okrivljavanja žrtve. Isto tako, **od javnog je interesa** čuvati dostojanstvo žrtve i zaštititi njezinu privatnost imajući na umu da se otkrivanjem identiteta i intimnih detalja žrtva ponovno viktimizira, a viktimizaciji se izlažu i drugi/e članovi/ice obitelji i djeca. **Od javnog je interesa** počinitelja zvati nasilnikom jer se ne radi o monstrumu i zvijeri, nego o nečijem suprugu, partneru, ocu – muškoj osobi koja je žrtvi najbliža. **Od javnog je interesa** kontaktirati institucije koje mogu dati relevantne podatke i statistiku ili osvrt na problematiku nasilja prema ženama i nasilja u obitelji. **Od javnog je interesa** podsjetiti na zakonodavni okvir i tražiti učinkovitu zaštitu žrtava i procesuiranje počinitelja. **Od javnog je interesa** pružiti informaciju gdje i na koji način se može tražiti zaštita od nasilja. Umjesto izjava susjeda/sugrađana, **od javnog je interesa** uključivati izjave stručnjaka/inja, pravobranitelja/ica i predstavnica/ka udruga i institucija koje se bave problematikom nasilja prema ženama.

²⁴ Glavna struja, ono što je prihvaćeno od većine.

²⁵ Označava fascinaciju medija i publike nasiljem; gledanost i čitanost je tim veća ukoliko se piše ili prezentira neki nasilni događaj u usporedbi s nečim pozitivnim.

Udruge i inicijative često i same šalju medijska priopćenja povodom određenih slučajeva kako bi, primjerice, ukazale na manjkavu reakciju institucija ili na sistemsku prirodu rodno utemeljenog nasilja, te takva priopćenja mogu biti uključena u novinski članak, kao i statistički podaci o nasilju nad ženama (npr. MUP).

KAKO PRISTUPITI I RAZGOVARATI SA ŽENAMA ŽRTVAMA NASILJA I ŠTO NA KRAJU OBJAVITI?

Žene žrtve nasilja nerado javno govore o svojim iskustvima nasilja. Kroz razgovor se teško otvaraju, a kad steknu određeno povjerenje često se dogodi da iznesu detalje koji bi im, ako ih se objavi u medijima, mogli dodatno naštetiti. Osobno je to zapažanje novinarki nakon razgovora sa ženama koje su preživjele nasilje i koje su odlučile ispričati kroz što su sve prošle ili prolaze.

Novinarima/kama treba primjer koji će biti povod za priču i ilustracija statistike ili poruke koja se želi poslati. U izvještavanju o pričama koje će slušatelje dodatno potaknuti na razmišljanje, uvijek je puno dvojbi prije objave je li se reklo previše ili možda pitalo premalo.

Vidno traumatizirane žene žrtve nasilja često nemaju nikakvog prethodnog iskustva pa ni kontakta s medijima. Što kad žrtva želi izaći u javnost i ispričati svoju priču pod punim imenom i prezimenom? Je li svjesna toga da će objavom svoje priče u medijima na sebe navući dodatne probleme?

U slučajevima kad žene same žele izaći u javnost sa svojim iskustvom, trebalo bi ih pripremiti za medijski istup i osigurati da njihova jasna poruka u kontroliranim uvjetima izađe u javnost. No, prije svakog medijskog istupa žrtve rodno utemeljenog nasilja bilo bi dobro predložiti joj razgovor sa stručnjacima/kinjama u savjetovalištim za žene žrtve nasilja.

DJECA KAO KOLATERALNE ŽRTVE MEDIJSKOG IZVJEŠTAVANJA O NASILJU PREMA ŽENAMA

U medijskoj prezentaciji nasilja nad ženama, kolateralne žrtve su djeca. Nasilje kojem su kao djeca svjedočili, ostaje trajno izloženo pogledu javnosti. U obitelji u kojoj otac ubije majku, a onda sebe, djeca su već dovoljno traumatizirana i ne treba im publicitet. Ako njihova imena nitko i ne spomene, fotografije obiteljske kuće i imena i fotografije njihovih stradalih roditelja objavljene u svim medijima dovoljna su informacija da čitav kvart, škola, a onda i šira zajednica, doznaju njihov identitet. I ne samo da se njihovo uništeno djetinjstvo, začinjeno pikanterijama iz privatnog života njihove obitelji, nađe razapeto na „oglasnoj ploči“, nego i ta djeca, ciljano ili nehotice, u bilo kojoj životnoj dobi mogu na internetu pročitati detalje ubojstva njihovog roditelja koje im možda do tada nitko nije otkrio.

Iako je identitet djece u većini izvještavanja o nasilju prema ženama ili femicidu zaštićen (ne iznose se imena, zamućena su lica ako se uopće pojavljuju na fotografijama i sl.), treba imati na umu da će svako od te traumatizirane djece biti doživotno izloženo javnosti zbog dostupnosti svih senzacionalističkih detalja u člancima na internetu. Objava podataka o roditeljima poseban je problem u malim sredinama gdje svatko svakog poznaje.

ZAKLJUČAK I PREPORUKA

Prilikom izvještavanja o nasilju prema ženama i femicidu važno je osvijestiti i činjenicu da iza izvještaja o teškim životnim tragedijama postoje ljudi, među njima i maloljetna djeca. Važno je imati na umu da se djeca i ostali članovi/ice obitelji, koji su već jednom prošli kroz osobnu traumu gubitka bliske osobe zbog nasilja počinjenog prema njoj, dodatno viktimiziraju otkrivanjem i njihovog identiteta, ali prije svega načinom na koji se opisuje cijeli slučaj.

ULOGA VIJEĆA ČASTI HRVATSKOG NOVINARSKOG DRUŠTVA

Novinarsko vijeće časti Hrvatskog novinarskog društva (Vijeće časti HND-a)²⁶ razmatra pritužbe građana i građanki sukladno odredbama Kodeksa časti hrvatskih novinara (dalje: Kodeks)²⁷. U razdoblju od 2012. do 2018. (srpanj) Vijeće časti je donijelo ukupno 399 odluka o (ne)poštivanju Kodeksa časti hrvatskih novinara, od čega je **samo 20 odluka (5,1%) bilo vezano za izvještavanje o nasilju prema ženama, odnosno obiteljskom nasilju**. Od tih 20 zaključaka, u **10 slučajeva Vijeće časti HND-a je izreklo opomenu ili težu opomenu autoru/autorici teksta i/ili uredniku/urednici**, dok je u 4 slučaja utvrdilo da prijavljenim novinskim tekstom, fotografijom ili televizijskim prilogom nije prekršen Kodeks časti²⁸. Izrečena su i 4 upozorenja. Dvije prijave su odbačene, jedna od njih zbog nejasnoće, a druga jer prijavljena novinarka nije autorica spornog teksta.

Podnositelji prijave Vijeću časti bili su Pravobraniteljica za djecu, Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, centri za socijalnu skrb iz Zadra, Virovitice, Zaprešića i Dubrovnika, pojedinci/akteri spornih novinskih priloga ili njihovi članovi obitelji, građani, nevladine organizacije i novinari.

Vijeće časti HND-a nije na vlastitu inicijativu pokrenulo niti jedan postupak zbog nekog novinskog priloga koji se tiče nasilja prema ženama/obiteljskog nasilja, ali u tih sedam godina to nije učinilo ni zbog tekstova ili priloga na neku drugu temu.

Vijeće časti HND-a nije dobilo pritužbu na značajan dio problematičnih novinarskih priloga na koje je ukazala Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova u *Analizi medijskog izvještavanja o slučajevima nasilja prema ženama na internetskim portalima*. Stoga je, nažalost, izostala rasprava, zaključak i eventualna sankcija tog važnog samoregulativnog tijela strukovne udruge.

U svojim odlukama o nasilju prema ženama/obiteljskom nasilju, Vijeće časti HND-a pokazalo je dosljednost u tumačenju poštivanja Kodeksa časti, ali i fleksibilnost, uzimajući u obzir kontekst u kojem je nastao neki novinarski prilog, namjeru i javni interes, te je naglasak stavljalo na edukaciju i savjetovanje

²⁶ Vijeće časti HND-a jedino je tijelo samoregulacije medijskog prostora u Hrvatskoj i djeluje u okviru strukovnog društva od njegovog osnutka 1910. godine. Vijeće ima 11 članova koje bira Skupština HND-a iz svojih redova na mandat od četiri godine. Prigodom izbora se posebno vodi računa o iskustvu novinara i zastupljenosti različitih medija i sredina. Vijeće odlučuje o poštivanju Kodeksu časti hrvatskih novinara, a može odlučivati svakom medijskom sadržaju neovisno o tome je li njegov autor član HND-a ili nije. Vijeće donosi zaključke i preporuke i može izreći opomenu i težu opomenu kao i predložiti isključenje iz HND-a.

²⁷ <https://www.hnd.hr/novinarsko-vijece-casti1>

²⁸ U slučajevima kršenja Kodeksa časti, riječ je najčešće o člancima 14., 15., 19. i 20.

prijavljenih novinara, koristeći često upozorenja, a ne prioritetno sankciju. Vijeće časti je jasno pravilo razliku između odgovornosti autora priloga i odgovornosti urednika, odnosno sadržaja teksta i njegove opreme (naslova fotografije i slično).

ZAKLJUČAK I PREPORUKA

Vijeće časti HND-a je važno samoregulativno strukovno tijelo, jedino takve vrste u Hrvatskoj. Preporuka je da vladine institucije, organizacije civilnog društva kao i građani i građanke redovito prijavljuju Vijeću časti HND-a one medijske sadržaje za koje ocijene da su suprotne etičkom medijskom izvještavanju, a to se posebno odnosi na nesenzibilizirano izvještavanje o rodno utemeljenom nasilju.

DIČ ZA VODIČ ZA
IALNO I
LIZIRANO
ŠTAVANJE
ILJU O NASILJU
ŽENAMA
DU I FEMICIDU

ZAKLJUČCI KOJI PROIZLAZE IZ PRILOGA NOVINARA I

- 1 Nedvojbena je važnost i uloga Vijeća časti Hrvatskog novinarskog društva kao važnog samoregulatornog strukovnog tijela, jedinog takve vrste u Hrvatskoj. U cilju širenja javne rasprave potrebno je da Vladine institucije, organizacije civilnog društva koje se bave nasiljem nad ženama/obiteljskim nasiljem te građani i građanke redovito prijavljuju medijske sadržaje za koje ocijene da su suprotne etičnom medijskom izvještavanju.
- 2 Medijski nakladnici bi trebali obavezno zaposliti urednike/ce komentara ispod tekstova te razmisliti o kategorizaciji tema ili rubrika ispod kojih je komentiranje otvoreno i one ispod kojih nije u javnom interesu zbog sekundarne viktimizacije žrtava nasilja.
- 3 Sustavno goniti i kažnjavati autore/ice komentara koji pozivaju na mržnju i nasilje te kažnjavati i nakladnike koji takve komentare toleriraju.
- 4 Formirati tim medijskih profesionalaca/ki ili aktivista/inja s iskustvom rada u medijima koji bi na web stranici i/ili društvenim mrežama dnevno/tjedno objavljivali negativne primjere izvještavanja o rodno motiviranom nasilju, uz obrazloženja zašto se radi o štetnoj praksi te navodili primjere kako se o istom slučaju može pisati profesionalno, etički i zanimljivo.
- 5 Educirati novinare/ke kako da pristupe žrtvi nasilja, kako da procjene i provjere detalje o kojima žrtva govori ili nađu odgovore na pitanja na koja žena upozorava, a ne može dokazati, bilo da je riječ o nasilniku ili institucijama.
- 6 Žene žrtve nasilja koje žele javno govoriti o svojim iskustvima pripremiti za medijski istup i osigurati da njihova jasna poruka u kontroliranim uvjetima izađe u javnost.
- 7 Umjesto izjava susjeda/sugrađana, češće uključivati izjave stručnjaka/inja, pravobranitelja/ica i predstavnica/ka udruga koje se bave nasiljem nad ženama. Udruge i inicijative često i same šalju medijska priopćenja povodom određenih slučajeva kako bi, primjerice, ukazale na manjkavu reakciju institucija ili na sistemsku prirodu rodno utemeljenog nasilja, te takva priopćenja mogu biti uključena u novinski članak, kao i statistički podaci o nasilju nad ženama (npr. MUP).
- 8 Zaštititi djecu, koja su često kolateralne žrtve nasilja prema ženama, od otkrivanja njihovog identiteta i izloženosti senzacionalističkoj obradi slučajeva u kojima su izgubila majku, a nerijetko i oca (u slučajevima femicida i samoubojstva počinitelja).

NOVINARKI IZ PRAKSE GLASNOGOVORNIKA I GLASNOGOVORNICA

Svoj doprinos Medijskom kodeksu dala je i fokusna grupa III u koju su bile uključene predstavnice/glasnogovornice Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, Visokog prekršajnog suda RH, Županijskog suda u Zagrebu, Ministarstva pravosuđa, Ministarstva unutarnjih poslova i Policijske akademije. Članice ove fokusne grupe podijelile su svoja iskustva iz prakse vezano za priopćenja za medije u slučajevima nasilja prema ženama.

Ispostavilo se da sudovi nemaju interni pravilnik niti smjernice o načinima izvještavanja o nasilju prema ženama, ali da veliku pažnju posvećuju podacima koje iznose u javnost kako bi što manje naštetili žrtvama. Istovremeno je ukazano na problem iznošenja osjetljivih, povjerljivih ili netočnih informacija o žrtvi od strane odvjetnika ili neovlaštenih osoba. **Proizvoljno interpretiranje dobivenih podataka često dovodi do krivih, manjkavih i štetnih informacija koje se plasiraju u medijima, prvenstveno što se tiče otkrivanja identiteta.**

Što se tiče Ministarstva unutarnjih poslova, sukladno Zakonu o policijskim poslovima i ovlastima²⁹ policija prema vlastitoj odluci, izravno ili putem sredstava javnog priopćavanja, izvješćuje o događajima iz svog djelokruga koja su od javnog interesa i o mjerama koje se poduzimaju te o sigurnosnim uvjetima u određenom prostoru.

Način postupanja policijskih glasnogovornika/ca, policijskih službenika/ca za odnose s javnošću, odnosno voditelja Službe za odnose s javnošću u sjedištu Ministarstva, pobliže su opisani u Smjernicama u odnosima s medijima³⁰, odnosno u Strategiji odnosa s javnošću Ministarstva unutarnjih poslova RH³¹.

O prekršajima iz domene nasilja u obitelji i nasilja nad ženama ne izvješćuje se samoinicijativno, a u slučaju konkretnog medijskog upita, policijski će službenik/ca potvrditi ili demantirati događaj i iznijeti zakonsku kvalifikaciju bez detalja o načinu počinjenja kažnjive radnje ili sudionicima događaja. Zaštita osobnih podataka involviranih sudionika/ca razumljiva je sama po sebi, a s posebnom se pažnjom pristupa ukoliko je zatražena potvrda o događaju u koje je bilo uključeno/ili svjedočilo dijete.

Ukoliko se izvještava o teškom kaznenom djelu o kojem su u obvezi izvještavati javnost (a to su kazneno djelo Ubojstva, Teške tjelesne ozljede ili slično),

²⁹ Narodne novine br. 76/09, 92/14.

³⁰ <https://bit.ly/2AOUvNM>

³¹ <https://bit.ly/2VSYnq1>

izvješćuje se uz davanje osnovnih podataka o počinjenom kaznenom djelu, starosti počinitelja i/ili žrtve. Skrećemo pozornost da bi se podatak o godištu ili spolu djeteta izostavio ukoliko bi na temelju tih podataka bilo moguće identificirati žrtvu ili počinitelja. **Pri izvještavanju posebna se pozornost pridaje tome da ne dođe do iznošenja osobnih ili obiteljskih prilika ili bilo kojih drugih detalja za koje ne postoji opravdan operativni interes.**

Prilikom izvještavanja o navedenoj problematici iznose se isključivo službeni podaci Ministarstva unutarnjih poslova iz Statističkih preglednika, koji se također koriste na stručnim tribinama, konferencijama i slično.

U odnosu na izvještavanje o problematici obiteljskog nasilja i nasilja nad ženama uvijek postoji dvojba – pridonosi li se izvještavanjem o utvrđenim i prijavljenim prekršajima počinjenim prema ženama ili obitelji, te izvještavanjem o teškim kaznenim djelima na štetu žena i obitelji, senzibilizaciji javnosti na problematiku obiteljskog nasilja ili se ipak u određenoj mjeri pridonosi dodatnoj viktimizaciji žrtve kao i njezinoj dodatnoj traumatizaciji?

„Naime, iz iskustva možemo potvrditi da daljnji rad novinara/ki na terenu, nakon zaprimanja osnovnih informacija o događaju, znači razgovor sa susjedima, poznanicima ili samim članovima/icama obitelji koji/e su, ne razmišljajući, spremni/e udovoljiti novinarskoj znatiželji te u razgovoru iznijeti čitav niz intimnih podataka, subjektivnih-osobnih dojmova o sudionicima, a koje će potom novinar/ka uključiti u svoju priču kao potvrđene činjenice. Cilj je rada Ministarstva unutarnjih poslova, posebice Službe za odnose s javnošću, demistificirati rad policije, ali ne po cijenu senzacionalizma kojeg treba izbjeđivati.“ – glasnogovornica MUP-a Marina Mandić

Glasnogovornica MUP-a naglašava da postoji pritisak dijela javnosti na policiju kako bi dala detalje koji nisu za javnost i ne pridonose senzibilizaciji, već samo trenutnom sablažnjavanju javnosti, bez konkretne društvene korisnosti, a izostanak informacije od strane policije ne prikazuje se kao zaštita žrtve ili poštovanje zakonskih propisa, već kao nedjelovanje državnih institucija i skrivanje/zataškavanje, a što posljedično dovodi do nepovjerenja u institucije države koje su jedine ovlaštene postupati u takvim slučajevima.

Želja za ulaskom „u živote drugih“ i pojavljivanje u središnjim informativnim emisijama u trajanju od nekoliko sekundi, značajnom broju ljudi dovoljan je motiv i opravdanje da u javnost iznesu osobne podatke i obiteljske prilike drugih ljudi (svojih susjeda, poznanika, površnih znanaca...).

Nasilje u obitelji i teška kaznena djela počinjena u obitelji nadilaze samo procesuiranje nasilnih delikata, te po istom kriteriju, kako u rješavanje trebaju biti uključeni svi subjekti, tako i u njegovo izvješćivanje trebaju biti uključeni

svi. **Razumljivo je da policija, koja prva postupa na mjestu događaja, doživljava najjače pritiske jer raspolaže svim podacima. Međutim, javnost ostaje zaklinuta za informacije koje senzibiliziraju i daju širi kontekst, plasiraju joj se intimni podaci koji se tiču pojedinog slučaja, ali ne pridonose rješenju srži problema.** Problem nije toliko u tome da je novinar/ka u svom radu došao/la do intimnih podataka ili osobnih odnosa sudionika nekog događaja, već je problem u njihovoj objavi.

Svjedočimo kako mediji i u slučajevima kad postoje Kodeksi/Upute o medijskom izvještavanju iste ne poštuju, kao što je to slučaj s izvještavanjem o suicidima. Bilo kakvo ukazivanje na nepravilnosti nakon objavljene vijesti svodi se na izlike; *naslove određuju urednici, nismo mi krivi* i slično.

Nažalost, u svojoj praksi smo svjedočili i primjerima da su objave osjetljivih podataka ugrozile prikupljanje podataka, posebice u kažnjivim djelima koja se odnose na fiksiranje dokaza na društvenim mrežama, gdje je brisanjem stranica, profila i sličnoga, uvelike otežano prikupljanje materijalnih dokaza, a koji su krucijalni za kvalitetan kazneni progon. Dakle, važniji je naslov za sutra, nego probitak kriminalističkog istraživanja koje u konačnici treba rezultirati osuđujućom presudom i kažnjavanjem počinitelja teškog kaznenog djela.

Zaključak rada fokusne grupe III jest da je neophodno sustavno educiranje medijskih djelatnika/ca, kako novinara/ki tako i urednika/ca, kako bi se prevenirala neprihvatljiva praksa koja nanosi dodatnu štetu žrtvama nasilja ili maloljetnoj djeci koja su često kolateralne žrtve nasilja prema ženama.

POZIV MEDIJSKIM NAKLADNICIMA DA POTPIŠU SPORAZUM O PRIHVAĆANJU SMJERNICA MEDIJSKOG KODEKSA - VODIČA ZA PROFESIONALNO I SENZIBILIZIRANO IZVJEŠTAVANJE O NASILJU PREMA ŽENAMA I FEMICIDU

Pozivaju se medijski nakladnici, ravnatelji/ce, direktori/ce te urednici/urednice tiskanih i elektroničkih medija, da potpišu Sporazum o prihvaćanju smjernica Medijskog kodeksa.

Svojim potpisom potvrdit će da su svjesni štete koju čine propusti u medijskom izvještavanju o nasilju prema ženama, nasilju u obitelji i femicidu, a koji su navedeni u ovom Medijskom kodeksu i analizama provedenim u sklopu projekta.

Svojim potpisom obvezat će se na etično, odgovorno i senzibilizirano izvještavanje o rodno utemeljenom nasilju prema ženama sukladno smjernicama i preporukama navedenim u ovom Medijskom kodeksu.

Potpisnici/e se mole da o potpisivanju obavijeste Pravobraniteljicu za ravnopravnost spolova koja će voditi evidenciju o potpisnicima.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova
Preobraženska 4/I, 10000 Zagreb
Tel: 01 48 48 100
Fax:(01) 48 44 600
e-mail: ravnopravnost@prs.hr
web: www.prs.hr

A VODIČ ZA VODIČ ZA
NO I PROFESIONALNO
IRANO SENZIBILIZIRAN
ŠTAVANJE IZVJEŠTAVA
NASILJU O NASILJU O
ŽENAMA PREMA ŽENA
MICIDU I FEMICIDU I F

3

*Izgradnja
efikasnije zaštite:
promjena sustava
za borbu protiv nasilja
prema ženama*

MEDIJSKI KODEKS

AVNI ZAKONODAVNI
OKVIR OKVIR OKVIR
ONALNI **NACIONALNI**
UMENTI **DOKUMENTI**

This project is funded by the Rights, Equality & Citizenship Programme of the European Union

PRAVOBRANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

**Izgradnja
efikasnije zaštite:**
promjena sustava
za borbu protiv nasilja
prema ženama

REPUBLIKA HRVATSKA
Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova

Preobraženska 4/I, 10000 Zagreb
Tel: 01 48 48 100, Fax: 01 48 44 600
E-mail: ravnopravnost@prs.hr
Web: www.prs.hr
<http://www.vawa.prs.hr>

Izjava o odricanju odgovornosti

„Ova publikacija sufinancirana je sredstvima Programa o pravima, jednakosti i građanstvu Europske unije u okviru EU projekta 'Izgradnja učinkovitije zaštite: promjena sustava za borbu protiv nasilja prema ženama', JUST/2016/RGEN/AG/VAWA/9940. Sadržaj naveden u publikaciji isključiva je odgovornost Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske kao nositeljice projekta i ni na koji način ne može odražavati stajališta Europske komisije.“

Disclaimer

„This publication has been produced with the financial support of the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union in the framework of the EU project 'Building more effective protection: transforming the system for combating violence against women', JUST/2016/RGEN/AG/VAWA/9940. The contents of this publication are the sole responsibility of The Ombudsperson for Gender Equality of the Republic of Croatia and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.“

This project is funded
by the European Union

PRAVOBranITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

ženska soba

Pravosudna
akademija

ZAKONODAVNI OKVIR OKVIR O NACIONALNI NACION DOKUMENTI DOKU

Analize medijskog izvještavanja o nasilju prema ženama i femicidu provedene u sklopu projekta „Izgradnja učinkovitije zaštite: promjena sustava za borbu protiv nasilja prema ženama“ pokazale su trendove. Neki od njih sadrže spolne i rodne stereotipe koji su prisutni i u drugim medijskim sadržajima. Stoga je za medijske djelatnike/ce koji/e izvještavaju o slučajevima nasilja prema ženama, nasilja u obitelji i femicidu od izuzetne važnosti poznavanje relevantnog zakonodavnog okvira o rodno utemeljenom nasilju, kao i zakonskih odredbi koje se odnose općenito na poštivanje načela ravnopravnosti spolova u medijskim sadržajima.

U ovoj smo publikaciji citirali one odredbe koje se izričito odnose na poštivanje dostojanstva građana i građanki, njihove privatnosti i zaštite identiteta, zabranu prikazivanja na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, relevantnost pruženih informacija privatne naravi, osudu korištenja stereotipa, pejorativnih izraza i svakog oblika izravnog ili neizravnog poticanja ili podržavanja diskriminacije, dakle svih onih elemenata koji čine trendove medijske prakse koja je utvrđena dubinskim analizama u okviru ovog EU projekta.

Pojedine dijelove citiranih odredbi smo naglasili kako bi bile uočljivije.

U publikaciju smo uključili i pročišćeni tekst Zakona o ravnopravnosti spolova koji uključuje Zakon o ravnopravnosti spolova donesen 15. srpnja 2008. (Narodne novine, broj 82) te Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti spolova donesen 30. 6. 2017. (Narodne novine, broj 69).

Odredbe zakona Republike Hrvatske i Kodeksa časti hrvatskih novinara kojima se reguliraju obveze medija koje se odnose na izvještavanje o rodno utemeljenom nasilju i načelima ravnopravnosti spolova

ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA¹

Članak 16.

(1) Mediji će kroz programske sadržaje, programske osnove, programska usmjerenja i samoregulacijske akte promicati razvoj svijesti o ravnopravnosti žena i muškaraca.

(2) Zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje žena i muškaraca na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol i spolnu orijentaciju.

Članak 36.

Mediji koji objavom programskog sadržaja ili oglašavanjem predstave žene i muškarce na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način s obzirom na spol i spolnu orijentaciju, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom do 1.000.000,00 kuna.

ZAKON O MEDIJIMA²

Sloboda medija, između ostalog, obuhvaća „uvažavanje zaštite ljudske osobnosti, privatnosti i dostojanstva”³.

Članak 7.

(1) Svaka osoba ima pravo na zaštitu privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti.

¹ NN 82/08, 69/17 <https://bit.ly/2sodVVc>

² NN 59/04, 84/11 i 81/13 <https://bit.ly/2yIcmEo>

³ Članak 3. stavak 2. Zakona o medijima

Članak 8.

*Nema povrede prava na zaštitu privatnosti ako u pogledu informacije prevladava **opravdani javni interes** nad zaštitom privatnosti u odnosu na djelatnost novinara ili na informaciju.*

Članak 16.

(1) Mediji su dužni poštovati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, a osobito djece, mladeži i obitelji bez obzira na spol i spolno opredjeljenje. Zabranjuje se objavljivanje informacija kojima se otkriva identitet djeteta, ukoliko se time ugrožava dobrobit djeteta.

(2) Mediji su dužni poštovati pravo na zaštitu identiteta svjedoka i oštećenika kaznenih djela, i bez njihova znanja i pristanka ne smiju otkriti njihov identitet.

Članak 20.

(8) Nije dopušteno oglašavanje u kojem se žene i muškarci prikazuju na uvredljiv ili ponižavajući način, s obzirom na spol ili spolno opredjeljenje.

ZAKON O ELEKTRONIČKIM MEDIJIMA⁴

Članak 12.

(3) Nije dopušteno objavljivanje informacije kojom se otkriva identitet djeteta do 18 godine života uključenog u slučajeve bilo kojeg oblika nasilja, bez obzira je li svjedok, žrtva ili počinitelj ili je dijete pokušalo ili izvršilo samoubojstvo, a niti iznositi pojedinosti iz djetetovih obiteljskih odnosa i privatnog života.

Članak 24.

Audiovizualni ili radijski programi trebaju (između ostalog) osobito:

- objavljivati **istinite informacije, poštovati ljudsko dostojanstvo i ljudska prava i temeljne slobode** te pridonositi poštivanju tuđih mišljenja i uvjerenja;

⁴ NN br. 153/09, 84/11, 94/13 i 136/13 <https://bit.ly/2OxYxTG>

- *promicati međunarodno razumijevanje i osjećaj javnosti za pravdu, braniti demokratske slobode, **boriti se za ravnopravnost žena i muškaraca...***

Članak 26.

(1) *U audiovizualnim ili radijskim programima nije dopušteno:*

- *objavljivati priloge koji vrijeđaju dostojanstvo čovjeka;*
- *na bilo koji način poticati, promicati i veličati nasilje i kriminal....*

(2) *Nisu dopušteni audiovizualni ili radijski programi koji mogu ozbiljno narušiti fizički, mentalni ili moralni razvoj maloljetnika, posebno oni koji uključuju pornografiju ili bezrazložno nasilje.*

Kodeks časti hrvatskih novinara jedan je od samoregulacijskih akata kojima se utvrđuju strukovna i druga pravila ponašanja ili uređuju odnosi u medijskoj djelatnosti i usvojen je na 50. skupštini Hrvatskoga novinarskoga društva, održanoj 27. studenoga 2009. godine.

Kodeks u slijedećim točkama propisuje⁶:

13. Novinar/ka u svom djelovanju poštuje, štiti i promiče temeljna ljudska prava i slobode, a osobito načelo jednakosti svih građana. Posebna se odgovornost očekuje kad se izvještava ili komentira prava, potrebe, probleme i zahtjeve manjinskih društvenih skupina. **Informaciju o** rasi, boji kože, vjerskoj ili nacionalnoj pripadnosti, životnoj dobi, spolu, seksualnoj orijentaciji, rodnom izražavanju, bilo kojoj fizičkoj ili mentalnoj osobini ili bolesti, bračnom stanju, životnom stilu, društvenom položaju, imovinskom statusu ili razini obrazovanja novinar/ka **navodi samo ako je ona izrazito relevantna u kontekstu** u kojem se iznosi. **Nedopustivo je koristiti stereotipe, pejorativne izraze, ponižavajuće prikazivanje, kao i svaki drugi oblik izravnog ili neizravnog poticanja ili podržavanja diskriminacije.**

14. Novinar/ka treba štiti čovjekovu intimu od senzacionalističkog i svakog drugog neopravdanog otkrivanja u javnosti. Obvezan/obvezna je **poštovati svačije pravo na privatnost.** Nedopustivo je bez njihovog dopuštenja snimati

⁵ <https://www.hnd.hr/dokumenti>

⁶ Tekst Kodeksa je ovdje obrađen u skladu s rodnom osjetljivošću jezika.

osobe u okruženju u kojem se opravdano očekuje privatnost. Narušavanje nečije privatnosti mimo njegove volje i znanja dopušteno je samo ako je opravdano iznimnim javnim interesom.

15. Posebna se pozornost, obazrivost i odgovornost zahtijeva pri izvještavanju o samoubojstvima, nesrećama, osobnim tragedijama, bolestima, smrtnim slučajevima i nasilnim djelima. Novinar/ka treba izbjegavati intervjuiranje i prikazivanje osoba koje su izravno ili neizravno pogođene tim događajima, osim kada je riječ o iznimnom javnom interesu. U tom je slučaju novinar/ka dužan/a voditi računa o časti, ugledu i dostojanstvu osoba o kojima izvještava.

17. U prilogima o sudskim postupcima treba poštovati ustavno načelo pretpostavke nedužnosti optuženika te dostojanstvo, integritet i osjećaje svih stranaka u sporu. U kaznenim su postupcima novinari/ke dužni/e poštovati **pravo na zaštitu identiteta zaštićenih svjedoka/inja, pouzdanika/ca, zviždača/ica i oštećenika/ica, **koji ne smiju otkriti bez njihovog pristanka**, osim u slučajevima od iznimnog javnog interesa.**

19. Novinar/ka ne smije intervjuirati niti fotografirati dijete (do 14 godina) bez njegovog pristanka i bez nazočnosti i pristanka roditelja ili druge odrasle osobe odgovorne za dijete. Ako takav pristanak i postoji, **nedopustivo je intervjuiranje ili fotografiranje djeteta kojim bi mogla biti ugrožena njegova dobrobit. Isto vrijedi i za bilo koji drugi postupak kojim se izravno ili neizravno otkriva identitet djeteta. Dobrobit djeteta nadređena je javnom interesu.**

20. Novinar/ka ne smije otkriti identitet djeteta ili maloljetnika uključenog u slučajeve seksualnog zlostavljanja ili bilo kojeg drugog oblika nasilja ili kaznenog djela, bez obzira je li dijete ili maloljetnik svjedok, žrtva, osumnjičenik ili okrivljenik. Medijski prilozi o takvim slučajevima ne smiju omogućiti identifikaciju djeteta ili maloljetnika. Identitet djeteta ili maloljetnika dopušteno je otkriti samo iznimno, kad je to u javnom interesu i ne ugrožava dobrobit djeteta ili maloljetnika, te uz pristanak roditelja ili skrbnika djeteta ili maloljetnika, ili kad to radi dobrobiti djeteta traže državna tijela.

UGOVOR IZMEĐU HRT-a I VLADE RH za razdoblje 2018.-2022.⁷

U članku 49. poglavlja „Ostale zakonom propisane programske obveze (prema čl.9. Zakona o HRT-u)“, Ugovor navodi:

⁷ <https://bit.ly/2QJl9M8>

HRT će proizvoditi, suproizvoditi i objavljivati programe namijenjene ostvarivanju ravnopravnosti muškaraca i žena... emitiranjem rodno osviještenih sadržaja, informiranjem javnosti o aktivnostima na području ostvarenja ravnopravnosti spolova... Pri obradi širokog spektra tema potrebno je voditi računa o zastupljenosti obaju spolova kao ravnopravnih sugovornika u raspravama. Programski sadržaji bit će usmjereni na suzbijanje stereotipa i uklanjanje diskriminacije i seksizma...

ZAKON O HRVATSKOJ RADIOTELEVIZIJI⁸

Članak 9.

(1) Javne usluge HRT-a u smislu ovoga Zakona sadrže programske obveze HRT-a koje ispunjavaju demokratske, socijalne i kulturne potrebe hrvatskog društva, jamče pluralizam, uključujući kulturnu i jezičnu raznolikost.

(2) U provedbi stavka 1. ovoga članka HRT će osobito (između ostalog op.a.) – *proizvoditi, suproizvoditi i objavljivati programe namijenjene ostvarivanju ravnopravnosti muškaraca i žena;*

POVIJEST DONOŠENJA Zakona o ravnopravnosti spolova

Zakon o ravnopravnosti spolova je organski zakon.

Prema **čl. 83.** Ustava Republike Hrvatske, „*organski su zakoni oni kojima se razrađuju Ustavom utvrđena ljudska prava i temeljne slobode, izborni sustav, ustrojstvo, djelokrug i način rada državnih tijela te ustrojstvo lokalne i područne (regionalne) samouprave*“.

Članak 14. Ustava RH navodi da: „*Svatko u Republici Hrvatskoj ima prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama.*“

Organske zakone Hrvatski sabor donosi većinom glasova svih zastupnika i zastupnica.

⁸ NN 137/10 <https://bit.ly/2CQqAHU>

Po pravnoj snazi, organski zakoni su ispod Ustava RH i iznad ostalih zakona, što znači da odredbe svih ostalih zakona moraju biti usklađene s odredbama organskih zakona.

Ravnopravnost spolova jedna je od najviših vrednota ustavnog poretka RH i temelj za tumačenje Ustava (članak 3. Ustave RH).

KRONOLOGIJA

Dana 29. listopada 2001. godine, sklopljen je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (dalje Sporazum) između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica. Ovaj Sporazum bio je iznimno važan za razvoj hrvatskog zakonodavstva po pitanju ravnopravnosti spolova prema standardima koje je propisala regulativa Europske unije. Sklapanjem navedenog Sporazuma Republika Hrvatska je i formalno preuzela obvezu usklađivanja svog cjelokupnog zakonodavstva s propisima EU.

Nacionalnim programom Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji za 2003. godinu donošenje Zakona o ravnopravnosti spolova utvrđeno je kao prioritet. Zajednička politika zemalja članica EU u području ravnopravnosti spolova određena je brojnim dokumentima uključivši preporuke, deklaracije i rezolucije.

Prvi Zakon o ravnopravnosti spolova donesen je 2003. godine (NN 116/03) i njime su utvrđene opće osnove za zaštitu i promicanje ravnopravnosti spolova i definirani i uređeni načini zaštite od diskriminacije na temelju spola i stvaranje jednakih mogućnosti za žene i muškarce. Zakon je definirao pojam diskriminacije na temelju spola, a na temelju Zakona osnovana su i tijela za njegovu provedbu: Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske i koordinatori/ce za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave.

Odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske od 16. siječnja 2008. godine (Broj: U-I-2696/2003) u predmetu ocjene suglasnosti Zakona o ravnopravnosti spolova s Ustavom Republike Hrvatske, Ustavni sud je, ocjenjujući pravnu narav ovog Zakona, zaključio da se radi o organskom zakonu za čije je donošenje bila potrebna većina glasova svih zastupnika/ca Hrvatskog sabora, odnosno, najmanje 76 glasova. Međutim, Zakon o ravnopravnosti spolova iz 2003. donesen je sa 75 glasova i stoga je ocijenjeno da postupak njegova donošenja nije bio u suglasnosti s Ustavom te ga je Ustavni sud ukinuo, ne ispitujući pri tome njegovu sadržajnu suglasnost s Ustavom. Ustavni sud je odgodio prestanak važenja Zakona do 15. srpnja 2008. godine⁹.

⁹ Temeljem ovlaštenja iz članka 55. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu RH.

Dana 15. srpnja 2008. godine 6. saziv Hrvatskog sabora usvojio je novi Zakon o ravnopravnosti spolova sa 134 glasa „za“, 1 „protiv“ i 4 „suzdržana“ čime je u potpunosti zadovoljen kriterij natpolovične većine glasova za organski zakon (NN 82/08).

Dana 30. lipnja 2017. 9. saziv Hrvatskog sabora na svojoj je 4. sjednici donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti spolova sa 117 glasova „za“ i 1 „suzdržanim“ (NN 69/17).

ONODAVNI ZAKONOD
R OKVIR OKVIR OKVIR
NI NACIONALNI NACIO
NTI DOKUMENTI DOKU

KONODAVNI ZAKONOD
R OKVIR OKVIR OKVIR
NI NACIONALNI NACIO
NTI DOKUMENTI DOKI

MEDIJSKI KODEKS

ZAKONODAVNI OKVIR NACIONALNI DOKUMENTI

ZAKON O ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA SPOLOVA

Narodne novine 82/08, 69/17
(pročišćeni tekst)

This project is funded by the Rights, Equality & Citizenship Programme of the European Union

PRAVOBRANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova
Preobraženska 4/I, 10000 Zagreb
Tel: 01 48 48 100, Fax: 01 48 44 600
E-mail: ravnopravnost@prs.hr
Web: www.prs.hr, <http://www.vawa.prs.hr>

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim se Zakonom utvrđuju opće osnove za zaštitu i promicanje ravnopravnosti spolova kao temeljne vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske te definira i uređuje način zaštite od diskriminacije na temelju spola i stvaranje jednakih mogućnosti za žene i muškarce.

Članak 1.a (NN 69/17)

Ovaj Zakon sadrži odredbe koje su u skladu sa sljedećim aktima Europske unije:

- Direktiva 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada (preinaka) (SL L 204, 26. 7. 2006.)
- Direktiva 2010/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2010. o primjeni načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama koji su samozaposleni i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 86/613/EEZ (SL L 180, 15. 7. 2010.)
- Direktiva Vijeća 2004/113/EZ od 13. prosinca 2004. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pristupu i nabavi robe, odnosno pružanju usluga (SL L 373/37, 21. 12. 2004.)
- Direktiva Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (SL L 303, 2. 12. 2000.)
- Direktiva Vijeća 92/85/EEZ od 19. listopada 1992. o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja na radu trudnih radnica te radnica koje su nedavno rodile ili doje (deseta pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ) (SL L 348, 28. 11. 1992.)
- Direktiva Vijeća 79/7/EEZ od 19. prosinca 1978. o postupnoj provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima socijalne sigurnosti (SL L 6, 10. 1. 1979.).

Članak 2. (NN 69/17)

(1) Nitko ne smije biti doveden u nepovoljniji položaj ili trpjeti štetne posljedice, uključujući biti tužen ili izložen drugim pravnim postupcima, zbog toga što je u dobroj vjeri službeno ili neslužbeno prijavio diskriminaciju,

nazočio diskriminaciji, odbio nalog za diskriminatornim postupanjem, na bilo koji način svjedočio u postupku zaštite od diskriminacije na temelju spola ili na bilo koji drugi način sudjelovao u bilo kojem postupku vođenom povodom diskriminacije na temelju spola.

(2) Nitko ne smije biti doveden u nepovoljniji položaj ili trpjeti štetne posljedice, uključujući biti tužen ili izložen drugim pravnim postupcima, zbog toga što je u dobroj vjeri upozorio javnost na slučaj diskriminacije na temelju spola.

Članak 3.

(1) Državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima, te pravne osobe u pretežitom vlasništvu države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, dužni su u svim fazama planiranja, donošenja i provedbe pravnih akata, odluka ili akcija, ocjenjivati i vrednovati učinke tih akata, odluka ili akcija na položaj žena, odnosno muškaraca, radi postizanja stvarne ravnopravnosti žena i muškaraca.

(2) Državna tijela, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima, obrazovne i znanstvene institucije te pravne osobe u pretežitom vlasništvu države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dužna su provoditi programe izobrazbe o ravnopravnosti spolova za svoje djelatnike/ce.

Članak 4.

Odredbe ovoga Zakona ne smiju se tumačiti niti primjenjivati na način koji bi ograničio ili umanjio sadržaj jamstava o ravnopravnosti spolova koja izviru iz općih pravila međunarodnog prava, pravne stečevine Europske zajednice, Konvencije Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Ugovorima Ujedinjenih naroda o građanskim i političkim pravima odnosno ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima te Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

II. DEFINICIJE POJMOVA

Članak 5.

Ravnopravnost spolova znači da su žene i muškarci jednako prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.

Članak 6. (NN 69/17)

(1) Diskriminacija na temelju spola (u daljnjem tekstu: diskriminacija) označava svaku razliku, isključenje ili ograničenje učinjeno na osnovi spola kojemu je posljedica ili svrha ugrožavanje ili onemogućavanje priznanja, uživanja ili korištenja ljudskih prava i osnovnih sloboda u političkom, gospodarskom, društvenom, obrazovnom, socijalnom, kulturnom, građanskom ili drugom području na osnovi ravnopravnosti muškaraca i žena.

(2) Zabranjuje se diskriminacija na temelju bračnog i obiteljskog statusa. Nepovoljnije postupanje prema ženama na osnovi trudnoće i materinstva smatra se diskriminacijom.

(3) Zabranjuje se diskriminacija na temelju spolne orijentacije.

(4) Zabranjuje se diskriminacija u odnosu na mogućnosti dobivanja i nabave roba kao i diskriminacija u pružanju i pristupu uslugama.

(5) Poticanje druge osobe na diskriminaciju smatra se diskriminacijom u smislu ovoga Zakona, ako je učinjeno s namjerom.

Članak 7.

(1) Izravna diskriminacija je svako postupanje uvjetovano spolom kojim se osoba stavlja ili je bila stavljena ili bi mogla biti stavljena u nepovoljniji položaj od druge osobe u usporedivoj situaciji.

(2) Neizravna diskriminacija postoji kada neutralna pravna norma, kriteriji ili praksa stavljaju osobe jednoga spola u nepovoljniji položaj u odnosu na osobe suprotnog spola, osim ako je ta pravna norma, kriterij ili praksa objektivno opravdana legitimnim ciljem, a sredstva usmjerena postizanju tog cilja su primjerena i nužna.

Članak 8.

(1) Uznemiravanje i spolno uznemiravanje predstavljaju diskriminaciju u smislu ovoga Zakona.

(2) Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje uvjetovano spolom osobe, koje ima za cilj ili koje stvarno predstavlja povredu osobnog dostojanstva i koje stvara neugodno, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

(3) Spolno uznemiravanje je svako neželjeno verbalno, neverbalno ili fizičko ponašanje spolne naravi, koje ima za cilj ili predstavlja povredu osobnog dostojanstva, a posebice ako stvara neugodno, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

III. POSEBNE MJERE

Članak 9.

(1) Posebne mjere su specifične pogodnosti kojima se osobama određenog spola omogućuje ravnopravno sudjelovanje u javnom životu, otklanjaju postojeće nejednakosti ili im se osiguravaju prava u kojima su ranije bili uskraćeni.

(2) Posebne mjere se uvode privremeno radi ostvarivanja stvarne ravnopravnosti žena i muškaraca i ne smatraju se diskriminacijom.

(3) Mjere usmjerene zaštiti žena, osobito u vezi s trudnoćom i materinstvom, ne smatraju se diskriminacijom.

(4) Radi osiguranja potpune ravnopravnosti muškaraca i žena u praksi načelo jednakog postupanja ne sprječava zadržavanje ili uvođenje posebnih mjera kako bi se spriječio ili nadoknadio nepovoljniji položaj zbog spola u području dobivanja i nabave roba i pružanja usluga.

Članak 10.

Posebne mjere se utvrđuju zakonima i drugim propisima kojima se uređuju pojedina područja javnog života.

Članak 11.

(1) Tijela državne uprave i pravne osobe u pretežitom vlasništvu države obvezna su primjenjivati posebne mjere i donijeti planove djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova.

(2) Tijela iz stavka 1. ovoga članka svake četiri godine donose planove djelovanja iz djelokruga svoje nadležnosti na osnovi analize položaja žena i muškaraca, utvrđuju razloge za uvođenje posebnih mjera, ciljeve koje treba postići, način provedbe i metode nadziranja provedbe.

(3) Sastavni dio planova djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova čini plan provedbe aktivnosti vezanih uz mjere Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova iz nadležnosti tijela i djelatnosti pravnih osoba iz stavka 1. ovoga članka.

(4) Planove djelovanja iz stavka 1. ovoga članka prethodno odobrava Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske.

(5) Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima i druge pravne osobe i obrtnici koji zapošljavaju više od 20 zaposlenih obvezne su u svoje opće akte unijeti antidiskriminacijske zakonske odredbe i mjere za uspostavljanje ravnopravnosti spolova.

(6) Socijalni partneri su obvezni pri kolektivnom pregovaranju i u kolektivnim ugovorima na svim razinama poštivati odredbe ovoga Zakona i mjere za uspostavljanje ravnopravnosti spolova.

Članak 12.

(1) Provođenjem posebnih mjera promicat će se ravnopravno sudjelovanje žena i muškaraca u tijelima zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti, uključujući javne službe te postupno povećavati uključivanje podzastupljenog spola tako da njegova zastupljenost dosegne razinu njegovog udjela u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske.

(2) U svrhu ostvarivanja cilja iz stavka 1. ovoga članka uvest će se posebne mjere kada je zastupljenost jednoga spola osjetno neuravnotežena.

(3) Osjetna neuravnoteženost jednog spola u smislu stavka 2. ovoga članka postoji ako je zastupljenost jednog spola u tijelima političkog i javnog odlučivanja niža od 40%.

(4) Pri imenovanju u državna tijela i tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i druge pravne osobe s javnim ovlastima, mora se voditi računa o uravnoteženoj zastupljenosti oba spola.

(5) Pri imenovanju članova diplomatskih predstavništva, članova odbora, povjerenstava i izaslanstva koja zastupaju Republiku Hrvatsku na međunarodnoj razini, državna tijela dužna su voditi računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca.

IV. DISKRIMINACIJA NA PODRUČJIMA ZAPOŠLJAVANJA I RADA

Članak 13.

(1) Diskriminacija na području zapošljavanja i rada zabranjena je u javnom i privatnom sektoru, uključujući državna tijela, u odnosu na:

1. uvjete za zapošljavanje, samozapošljavanje ili obavljanje zanimanja, uključujući kriterije i uvjete za izbor kandidata/kinja za radna mjesta, u bilo kojoj grani djelatnosti i na svim razinama profesionalne hijerarhije,
2. napredovanje na poslu,
3. pristup svim vrstama i stupnjevima školovanja, profesionalne orijentacije, stručnog usavršavanja i osposobljavanja, dokvalifikacije i prekvalifikacije,
4. uvjete zaposlenja i rada, sva prava iz rada i na temelju rada, uključujući jednakost plaća za jednaki rad i rad jednake vrijednosti,
5. članstvo i djelovanje u udrugama radnika ili poslodavaca ili u bilo kojoj drugoj profesionalnoj organizaciji, uključujući povlastice koje proizlaze iz tog članstva,
6. usklađivanje profesionalnog i privatnog života,
7. trudnoću, porod, roditeljstvo i sve oblike skrbištva.

(2) Prilikom oglašavanja potrebe za zapošljavanjem u oglasu mora biti jasno istaknuto da se za oglašeno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola.

(3) Kada je posebnim zakonom propisana obveza raspisivanja natječaja, u natječaju mora biti istaknuto da se za oglašeno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola.

(4) U natječaju ne mora biti istaknuto da se za oglašeno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola jedino u odnosu na određeni posao kada je priroda posla takva da karakteristike povezane s nekom od osnova iz članka 6. ovoga Zakona predstavlja stvarni i odlučujući uvjet obavljanja posla pod uvjetom da je svrha koja se time želi postići opravdana.

(5) Pri oglašavanju nije dozvoljeno koristiti izričaje koji uzrokuju ili bi mogli uzrokovati diskriminaciju na temelju spola, bračnog i obiteljskog statusa i spolne orijentacije.

(6) Kod donošenja rješenja o rasporedu na radno mjesto i drugih rješenja o pravima i obvezama državnih službenika/ca koristi se naziv radnog mjesta u muškom i ženskom rodu.

V. OBRAZOVANJE

Članak 14.

(1) Državno tijelo nadležno za obrazovanje, agencije vezane za odgoj i obrazovanje te ustanove kojima je obrazovanje primarna djelatnost, sustavno će provoditi mjere osiguravanja jednakog pristupa obrazovanju na svim razinama te aktivnosti vezane za stručno usavršavanje i napredovanje u zvanja radnika/ca u odgoju i obrazovanju.

(2) Sadržaji vezani za pitanja ravnopravnosti spolova predstavljaju integralni dio predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja te visokoškolskog obrazovanja, kao i cjeloživotnog obrazovanja i usavršavanja, te uključuju pripremu oba spola za aktivno i ravnopravno sudjelovanje na svim područjima života.

(3) Sadržaji iz stavka 2. ovoga članka promicat će nediskriminacijska znanja o ženama i muškarcima, uklanjanje neravnopravnosti spolova i rodnih stereotipa u obrazovanju na svima razinama, kao i uvažavanje rodnih aspekata u svim obrazovnim područjima.

(4) Na svim razinama odgoja i obrazovanja primjereno će se brinuti o ujednačenoj zastupljenosti po spolu u učeničkoj i studentskoj populaciji, a sve odgojno-obrazovne ustanove će posebnu pozornost posvetiti ujednačenoj zastupljenosti obaju spolova u upravljačkim strukturama.

(5) Sve obrazovne ustanove, kao i sve druge, moraju u sadržajima svjedodžbi, certifikata, licencija i diploma koristiti jezične standarde sukladno ovome Zakonu, navodeći strukovne kvalifikacije, zvanja i zanimanja u ženskom, odnosno muškom rodu, ovisno o spolu primatelja/primateljice dokumenta.

VI. POLITIČKE STRANKE

Članak 15.

(1) Prilikom utvrđivanja i predlaganja liste kandidata/kinja za izbor zastupnika u Hrvatski sabor, za izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i za izbor članova u Europski parlament političke stranke i drugi ovlašteni predlagatelji dužni su poštivati načelo ravnopravnosti spolova i voditi računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca na izbornim listama sukladno članku 12. ovoga Zakona.

(2) U cilju provedbe stavka 1. ovoga članka političke stranke i drugi ovlašteni predlagatelji pri utvrđivanju izbornih lista dužni su uvoditi posebne mjere

na način da zastupljenost muškaraca i žena na listama za izbor zastupnika u Hrvatski sabor, članova u predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i članova u Europski parlament ne bude osjetno neuravnotežena, sukladno članku 12. stavku 3. ovoga Zakona. Sukladno članku 12. stavku 1. ovoga Zakona postupno povećanje podzastupljenog spola mora se postići najkasnije prigodom provedbe trećih redovitih izbora od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

VII. MEDIJI

Članak 16.

(1) Mediji će kroz programske sadržaje, programske osnove, programska usmjerenja i samoregulacijske akte promicati razvoj svijesti o ravnopravnosti žena i muškaraca.

(2) Zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje žena i muškaraca na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol i spolnu orijentaciju.

VIII. STATISTIČKI PODACI

Članak 17.

(1) Svi statistički podaci i informacije o osobama, koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u tijelima državne vlasti, tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnim i fizičkim osobama koje obavljaju djelatnost u skladu s propisima, moraju biti iskazani po spolu.

(2) Statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju, prema stavku 1. ovoga članka, dostupni su javnosti u skladu s propisima kojima se uređuje zaštita osobnih podataka i s odredbama posebnog zakona kojim se uređuje područje službene statistike.

(3) Sva pravosudna tijela dužna su voditi evidencije o sudskim predmetima po osnovi spolne diskriminacije i dostavljati ih ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa.

IX. OSIGURANJE PROVEDBE ZAKONA

1. URED ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

Članak 18.

(1) Vlada Republike Hrvatske osniva uredbom Ured za ravnopravnost spolova (u daljnjem tekstu: Ured) kao stručnu službu za obavljanje poslova u vezi s ostvarivanjem ravnopravnosti spolova.

(2) Ured obavlja stručne i druge poslove na način da:

1. koordinira sve aktivnosti kojima je cilj uspostavljanje ravnopravnosti spolova, izrađuje cjeloviti sustav zaštite i promicanja ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj i prati njegovu učinkovitost,
2. odobrava tijelima i pravnim osobama iz članka 11. ovoga Zakona planove djelovanja,
3. predlaže Vladi Republike Hrvatske i državnim tijelima donošenje ili izmjene zakona i drugih propisa, kao i usvajanje drugih mjera,
4. izrađuje nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova i nadzire njezinu provedbu,
5. provodi istraživanja, izrađuje analize i svake dvije godine Vladu Republike Hrvatske izvještava o provedbi nacionalne politike,
6. prati usklađenost i primjenu zakona i drugih propisa koji se odnose na ravnopravnost spolova u odnosu na međunarodne dokumente,
7. priprema nacionalna izvješća o ispunjavanju međunarodnih obveza u području ravnopravnosti spolova,
8. surađuje s nevladinim udrugama koje su aktivne u području ravnopravnosti spolova,
9. promiče znanje i svijest o ravnopravnosti spolova,
10. prima predstavke stranaka o povredama odredbi ovoga Zakona i drugih propisa i prosljeđuje ih pravobranitelju/ici za ravnopravnost spolova i drugim nadležnim državnim tijelima,
11. koordinira rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova,
12. izvještava Vladu Republike Hrvatske svake godine, najkasnije krajem travnja za prethodnu godinu o svojim aktivnostima.

(3) Uredbom iz stavka 1. ovoga članka propisuje se unutarnje ustrojstvo, način i organizacija rada te druga pitanja značajna za obavljanje poslova Ureda.

2. NEOVISNO TIJELO ZA SUZBIJANJE DISKRIMINACIJE U PODRUČJU RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA

Članak 19.

- (1) Poslove neovisnog tijela nadležnog za suzbijanje diskriminacije u području ravnopravnosti spolova obavlja pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova.
- (2) Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova u okviru svoga rada:
 1. zaprima prijave svih fizičkih i pravnih osoba vezane uz diskriminaciju u području ravnopravnosti spolova,
 2. pruža pomoć fizičkim i pravnim osobama koje su podnijele pritužbu zbog spolne diskriminacije pri pokretanju sudskog postupka,
 3. poduzima radnje ispitivanja pojedinačnih prijava do pokretanja sudskog spora,
 4. uz pristanak stranaka provodi postupak mirenja uz mogućnost sklapanja izvan sudske nagodbe,
 5. prikuplja i analizira statističke podatke o slučajevima spolne diskriminacije,
 6. provodi neovisna istraživanja o diskriminaciji, objavljuje neovisna izvješća i razmjenjuje raspoložive informacije s odgovarajućim europskim tijelima.

Članak 20.

- (1) Pravobranitelja/icu za ravnopravnost spolova (u daljnjem tekstu: pravobranitelj/ica) imenuje i razrješava Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske.
- (2) Pravobranitelj/ica ima zamjenika/cu koje imenuje i razrješava Hrvatski sabor na prijedlog pravobranitelja/ice.
- (3) Pravobranitelj/ica i njegov/njezin zamjenik/ca dužnosnici su Republike Hrvatske, imenuju se na vrijeme od 8 godina i mogu biti ponovno imenovani.
- (4) Pravobranitelj/ica i njegov/njezin zamjenik/ca moraju biti različitog spola, a jedan/na od njih mora imati završen diplomski sveučilišni studij pravne struke.
- (5) Za pravobranitelja/icu i njegovog/njezinog zamjenika/cu može biti imenovan hrvatski državljanin/ka koji ima završen diplomski sveučilišni studij i koji/a je osobnim zalaganjem poznat/a javnosti u području zaštite ljudskih prava.

Članak 21.

Pravobranitelj/ica i njegov/njezin zamjenik/ca bit će razriješeni dužnosti prije isteka vremena na koje su imenovani u slučaju:

1. vlastitog zahtjeva,
2. gubitka hrvatskog državljanstva,
3. trajnoga gubitka sposobnosti za obnašanje dužnosti,
4. pravomoćne osude za kazneno djelo, ili
5. neprihvatanja godišnjeg izvješća o radu ili nezakonitog, nepravodobnog ili nestručnog obavljanja svoje dužnosti.

Članak 22.

(1) Pravobranitelj/ica djeluje neovisno i samostalno, prati provođenje ovoga Zakona i drugih propisa koji se tiču ravnopravnosti spolova i najmanje jednom godišnje izvješćuje Hrvatski sabor.

(2) Pravobranitelj/ica razmatra slučajeve kršenja načela ravnopravnosti spolova, slučajeve diskriminacije prema pojedincima ili grupama pojedinaca koje su počinila tijela državne uprave, jedinice tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave i druga tijela s javnim ovlastima, zaposleni u tim tijelima i druge pravne i fizičke osobe.

(3) Svatko se može obratiti pravobranitelju/ici zbog povreda odredbi ovoga Zakona bez obzira da li je neposredno oštećen, osim ako se oštećena strana tome izrijeком protivi.

Članak 23.

(1) U obavljanju poslova iz svoga djelokruga pravobranitelj/ica je ovlašten/a upozoravati, predlagati i davati preporuke.

(2) Tijela iz članka 22. stavka 2. ovoga Zakona dužna su pisanim putem obavijestiti pravobranitelja/icu o mjerama i radnjama poduzetim u skladu s upozorenjima, prijedlozima i preporukama najkasnije u roku od 30 dana od dana primitka upozorenja, prijedloga i preporuka pravobranitelja/ice.

(3) Pravobranitelj/ica je ovlašten/a od tijela iz članka 22. stavka 2. ovoga Zakona tražiti izvješća, a u slučaju neudovoljavanja zahtjeva, ili u slučaju nedostavljanja obavijesti iz stavka 2. ovoga članka u propisanom roku, pravobranitelj/ica može tražiti provođenje nadzora od tijela koje obavlja nadzor nad njihovim radom.

(4) Ako u obavljanju poslova pravobranitelj/ica sazna za povredu odredbi ovoga Zakona s obilježjima kaznenog djela podnijet će prijavu nadležnom državnom odvjetništvu.

Članak 24.

(1) Pravobranitelj/ica ima pravo podnijeti prijedlog za pokretanje postupka ocjene ustavnosti zakona, odnosno ustavnosti i zakonitosti drugih propisa ako ocijeni da je povrijeđeno načelo ravnopravnosti spolova.

(2) Ako pravobranitelj/ica utvrdi da je povrijeđeno načelo ravnopravnosti spolova zbog neusklađenosti propisa s ovim Zakonom, predložiti će pokretanje postupka izmjene takvog propisa.

(3) Pravobranitelj/ica u obavljanju svojih poslova može zatražiti stručnu pomoć znanstvenih i stručnih osoba i institucija.

Članak 25.

(1) Državna tijela i pravne osobe s javnim ovlastima, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe u pretežitom vlasništvu države ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, te pravne i fizičke osobe, dužne su pravobranitelju/ici dati sve potrebne informacije i dostaviti na uvid dokumentaciju bez obzira na stupanj tajnosti najkasnije u roku od 30 dana od dana primitka zahtjeva.

(2) Pravobranitelj/ica i osobe zaposlene u njegovom/njezinom uredu, dužni su podatke za koje su saznali u obavljanju poslova čuvati kao službenu tajnu.

Članak 26.

(1) Pravobranitelj/ica donosi poslovnik o svom radu kojim se uređuje način i organizacija rada, unutarnji ustroj stručne službe te druga pitanja značajna za obavljanje poslova pravobranitelja/ice.

(2) Poslovnik o radu iz stavka 1. ovoga članka potvrđuje Hrvatski sabor.

3. KOORDINATORI/ICE U TIJELIMA DRŽAVNE UPRAVE

Članak 27.

(1) Čelnik/ca tijela državne uprave imenuje dužnosnika/cu ili rukovodećeg/u državnog/u službenika/cu koji obavlja i poslove koordinatora/ice za ravnopravnost spolova.

(2) Koordinator/ica iz stavka 1. ovoga članka u skladu s nadležnosti i djelokrugom rada tijela državne uprave koordinira provedbu ovoga Zakona i Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova i surađuje s Uredom za ravnopravnost spolova.

(3) Koordinator/ica priprema izvješća o provedbi Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova koja tijela državne uprave dostavljaju Uredu svake dvije godine.

(4) Prava i obveze te način rada koordinatora/ice utvrđuju se planom djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova iz članka 11. ovoga Zakona.

4. POVJERENSTVA ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

Članak 28.

(1) Jedinice područne (regionalne) samouprave i Grad Zagreb osnivaju i, sukladno predloženom programu rada, osiguravaju uvjete i sredstva za rad županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova i povjerenstvu za ravnopravnost spolova Grada Zagreba s ciljem promicanja ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini i provedbe ovoga Zakona i Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova.

(2) Povjerenstva za ravnopravnost spolova jesu radno-savjetodavna tijela županijskih skupština i skupštine Grada Zagreba u čijem sastavu su zastupljeni članovi/članice županijskih skupština odnosno skupštine Grada Zagreba, koordinatori/ce u uredima državne uprave, predstavnici/e nevladinih udruga i nezavisni stručnjaci/kinje.

(3) Jedinice lokalne samouprave mogu osnivati gradska i općinska povjerenstva za ravnopravnost spolova sukladno nacionalnoj politici za promicanje ravnopravnosti spolova.

X. OSIGURANJE SREDSTAVA

Članak 29.

(1) Sredstva za rad Ureda za ravnopravnost spolova i pravobranitelja/ice za ravnopravnost spolova osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske, a sredstva za rad županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova i povjerenstva za ravnopravnost spolova Grada Zagreba osiguravaju se u proračunu jedinica područne (regionalne) samouprave i proračunu Grada Zagreba.

(2) Ako jedinice lokalne samouprave, sukladno članku 28. stavku 3. ovoga Zakona, osnivaju gradska i općinska povjerenstva za ravnopravnost spolova, sredstva za njihov rad osiguravaju jedinice lokalne samouprave.

XI. SUDSKA ZAŠTITA

Članak 30.

(1) Svatko tko smatra da mu je na temelju diskriminacije iz članka 6. 7. i 8. ovoga Zakona povrijeđeno neko pravo, može podnijeti tužbu redovnom sudu opće nadležnosti.

(2) U slučajevima diskriminacije iz članka 6., 7. i 8. ovoga Zakona osoba koja se smatra oštećenom može zahtijevati naknadu štete po propisima obveznog prava o odgovornosti za štetu.

(3) U slučajevima diskriminacije može se podnijeti i udružna tužba.

(4) Ako stranka u postupku tvrdi da je povrijeđeno njezino pravo na jednako postupanje, dužna je iznijeti činjenice koje opravdavaju sumnju da je došlo do diskriminacijskog postupanja. U tom slučaju teret dokazivanja da nije bilo diskriminacije leži na protivnoj stranci.

(5) Sudski postupci u slučajevima diskriminacije su žurni.

XII. PREKRŠAJNE ODREDBE

Članak 31.

(1) Tko s ciljem prouzročenja straha drugoga ili stvaranja neprijateljskog, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja na temelju razlike u spolu, bračnom ili obiteljskom statusu, ili spolnoj orijentaciji povrijedi njegovo dostojanstvo, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom od 5.000,00 do 30.000,00 kuna.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka odgovorna osoba u pravnoj osobi, državnom tijelu i tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

(3) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka koji počini obrtnik ili osoba koja obavlja drugu samostalnu djelatnost u vezi s obrtom ili djelatnošću koju obavlja, kaznit će se novčanom kaznom od 10.000,00 do 200.000,00 kuna.

(4) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka pravna osoba kaznit će se novčanom kaznom od 30.000,00 do 300.000,00 kuna.

Članak 32.

(1) Tko s ciljem prouzročenja straha drugoga ili stvaranja neprijateljskog, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja radnjama spolne naravi povrijedi njegovo dostojanstvo, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom od 5.000,00 do 40.000,00 kuna.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka odgovorna osoba u pravnoj osobi, državnom tijelu i tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

(3) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka obrtnik i osoba koja obavlja drugu samostalnu djelatnost, kaznit će se novčanom kaznom od 10.000,00 do 250.000,00 kuna.

(4) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka pravna osoba kaznit će se novčanom kaznom od 30.000,00 do 350.000,00 kuna.

Članak 33.

(1) Tko s namjerom dovede u nepovoljniji položaj osobu koja je u dobroj vjeri prijavila diskriminaciju ili na bilo koji način sudjelovala u postupku zbog diskriminacije sukladno odredbama ovoga Zakona, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom od 1.000,00 do 20.000,00 kuna.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se za prekršaj tko s namjerom dovede u nepovoljniji položaj osobu koja je nazočila diskriminaciji ili koja je odbila nalog za diskriminatornim postupanjem.

(3) Za pokušaj iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

(4) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka odgovorna osoba u pravnoj osobi, državnom tijelu i tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

(5) Za prekršaj iz stavka 1. i 2. ovoga članka obrtnik i osoba koja obavlja drugu samostalnu djelatnost kaznit će se novčanom kaznom od 5.000,00 do 150.000,00 kuna.

(6) Za prekršaj iz stavka 1. i 2. ovoga članka pravna osoba kaznit će se novčanom kaznom od 20.000,00 do 200.000,00 kuna.

Članak 34.

(1) Odgovorne osobe u tijelima državne uprave koje ne podnesu, u roku propisanom u članku 11. ovoga Zakona, Uredu plan djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od 3.000,00 do 10.000,00 kuna.

(2) Pravne osobe u pretežitom vlasništvu države koje Uredu u roku propisanom u članku 11. ovoga Zakona, ne podnesu plan djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od 30.000,00 kuna.

Članak 35.

Političke stranke i drugi ovlašteni predlagatelji koji prilikom predlaganja lista kandidata/kinja za izbor zastupnika u Hrvatski sabor, članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i za članove u Europski parlament koji ne poštuju načelo ravnopravnosti spolova utvrđeno člankom 15. ovoga Zakona te ne vode računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca na izbornim listama sukladno članku 12. ovoga Zakona, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom od 50.000,00 kuna za izbore za zastupnike u Hrvatski sabor i članova u Europski parlament, novčanom kaznom od 40.000,00 kuna za izbore za članove gradskih vijeća i županijskih skupština, odnosno novčanom kaznom od 20.000,00 kuna za izbore za članove općinskih vijeća.

Članak 36.

Mediji koji objavom programskog sadržaja ili oglašavanjem predstave žene i muškarce na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način s obzirom na spol i spolnu orijentaciju, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom do 1.000.000,00 kuna.

Članak 37.

Odgovorna osoba u državnom tijelu, pravnim osobama s javnim ovlastima, tijelu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnim osobama u pretežitom vlasništvu države, odnosno pravnim osobama u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koja na zahtjev pravobranitelja/ice za ravnopravnost spolova u roku od 30 dana od dana zaprimanja zahtjeva ne dostavi očitovanja, podatke i dokumente vezane uz diskriminaciju i ne omogući uvid u njih, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom od 1.000,00 do 5.000,00 kuna.

Članak 38.

(1) Odgovorna osoba u državnom tijelu i tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koja ne prijavi postojanje osnovane sumnje na diskriminaciju za koju je saznala u obavljanju svoje dužnosti pravobranitelju/ici za ravnopravnost spolova, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom od 1.000,00 do 5.000,00 kuna.

(2) Ako je prekršaj iz stavka 1. ovoga članka počinjen s namjerom, počinitelj će se kazniti novčanom kaznom od 3.000,00 do 10.000,00 kuna.

XIII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 39.

Tijela i pravne osobe iz članka 11. ovoga Zakona dužna su izraditi analize i dostaviti planove djelovanja s posebnim mjerama Uredu u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 40.

Nadležno državno tijelo iz članka 14. ovoga Zakona dužno je uskladiti programe osnovnog i srednjeg obrazovanja, programe stručnog osposobljavanja i usavršavanja i cjeloživotnog obrazovanja s odredbama ovoga Zakona.

Članak 41.

Nadležna tijela za vođenje statističkih podataka iz članka 17. ovoga Zakona dužna su usklađivati obrasce za vođenje tih podataka na način koji će osigurati provedbu ovoga Zakona.

Članak 42.

(1) Stupanjem na snagu ovoga Zakona ostaje na snazi Odluka o imenovanju pravobraniteljice za ravnopravnost spolova („Narodne novine“ br. 157/03.).

(2) Stupanjem na snagu ovoga Zakona ostaje na snazi Uredba Vlade Republike Hrvatske o Uredu za ravnopravnost spolova („Narodne novine“ br. 18/04.).

Članak 43.

Riječi i pojmovni sklopovi koji imaju rodno značenje bez obzira jesu li

u zakonima ili drugim propisima korišteni u muškom ili ženskom rodu, odnose se na jednak način na muški i ženski rod.

Članak 44.

Stupanjem na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o ravnopravnosti spolova („Narodne novine“ br. 116/03.).

Članak 45.

Ovaj Zakon objavit će se u „Narodnim novinama“, a stupa na snagu 15. srpnja 2008.

**Klasa: 004-01/08-01/05
Zagreb, 15. srpnja 2008.**

ZAKONSKI OKVIR I ODREDBE VEZANE UZ RODNO UTEMELJENO NASILJE I IZVJEŠTAVANJE O ISTOM

Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji (2017.)

<https://bit.ly/2Rtw6ro>

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 70/17)

<https://bit.ly/2AN6Odz>

Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja

<https://bit.ly/2VReWm8>

Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji

<https://bit.ly/2TO34PY>

Odgovornost institucija u slučaju nasilja

<https://bit.ly/2Da02Al>

Zakon o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08)

<https://bit.ly/2FvD3kB>

Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola (NN 92/14)

<https://bit.ly/2Fsbolw>

Priručnik za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji,

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku,
2018.

<https://bit.ly/2TP89rd>

KORISNE POVEZNICE

Mitovi i predrasude o seksualnom nasilju, Ženska soba
<https://bit.ly/2stcswl>

Opća preporuka br. 35 o rodno utemeljenom nasilju nad ženama kojom se ažurira Opća preporuka br. 19, UN 2017., Odbor za uklanjanje diskriminacije žena – prijevod na hrvatski Ured za ravnopravnost spolova RH
<https://bit.ly/2D8wfrs> *(na hrvatskom)*

Preporuka Odbora ministara /Rec(2013)1 državama članicama o ravnopravnosti spolova i medijima, Odbor ministara Vijeća Europe 2013.

<https://bit.ly/2FAz5Yd> *(na hrvatskom)*¹;

<https://bit.ly/2RqHunT> *(na engleskom)*

Preporuka 1555 (2002) Vijeća Europe: Prikaz žena u medijima, Parlamentarna skupština Vijeća Europe, 2002.

<https://bit.ly/2AKtYRX> *(na hrvatskom)*

Preporuka Odbora ministara Rec (2002) 5 državama članicama o zaštiti žena od nasilja i Memorandum s objašnjenjima, Odbor ministara Vijeća Europe 2002.

<https://bit.ly/2FyhgbW> *(na hrvatskom)*

<https://bit.ly/2Hcys9o> *(na engleskom)*

Rezolucija 1751 (2010) Parlamentarne skupštine Vijeća Europe „Suzbijanje seksističkih stereotipa u medijima”, Parlamentarna skupština Vijeća Europe, 2010.

<https://bit.ly/2SUjmqC> *(na hrvatskom)*

Pregled provedbe Pekinške platforme za djelovanje u državama članicama EU-a: Nasilje nad ženama – Podrška žrtvama Glavni nalazi, EIGE 2015.

<https://bit.ly/2sscepS> *(na hrvatskom)*

¹

Hrvatski prijevodi međunarodnih dokumenata sa Internet stranica Ureda za ravnopravnost spolova RH

N O ZAKON O ZAKON O
OSTI RAVNOPRAVNOST
A SPOLOVA SPOLOVA

MEDIJSKI KODEKS

AVNI ZAKONODAVNI
OKVIR OKVIR OKVIR
ODNI **MEĐUNARODNI**
UMENTI **DOKUMENTI**

This project is funded by the Rights,
Equality & Citizenship Programme
of the European Union

PRAVOBRANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

**Izgradnja
efikasnije zaštite:**
promjena sustava
za borbu protiv nasilja
prema ženama

REPUBLIKA HRVATSKA
Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova

Preobraženska 4/I, 10000 Zagreb
Tel: 01 48 48 100, Fax: 01 48 44 600
E-mail: ravnopravnost@prs.hr
Web: www.prs.hr
<http://www.vawa.prs.hr>

Izjava o odricanju odgovornosti

„Ova publikacija sufinancirana je sredstvima Programa o pravima, jednakosti i građanstvu Europske unije u okviru EU projekta 'Izgradnja učinkovitije zaštite: promjena sustava za borbu protiv nasilja prema ženama', JUST/2016/RGEN/AG/VAWA/9940. Sadržaj naveden u publikaciji isključiva je odgovornost Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske kao nositeljice projekta i ni na koji način ne može odražavati stajališta Europske komisije.“

Disclaimer

„This publication has been produced with the financial support of the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union in the framework of the EU project 'Building more effective protection: transforming the system for combating violence against women', JUST/2016/RGEN/AG/VAWA/9940. The contents of this publication are the sole responsibility of The Ombudsperson for Gender Equality of the Republic of Croatia and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.“

This project is funded
by the European Union

PRAVOBranITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

ženska soba

Pravosudna
akademija

ZAKONODAVNI OKVIR OKVIR OK MEĐUNARODNI M DOKUMENTI DOKUM

Za razumijevanje problematike rodno utemeljenog nasilja prema ženama neophodno je poznavanje osnovnih međunarodnih dokumenata kojih je Republika Hrvatska potpisnica te samim time obvezna uskladiti svoje zakonodavstvo i osigurati provedbu.

Za medijske djelatnike/ce koji/e izvještavaju o slučajevima nasilja prema ženama, nasilja u obitelji i femicidu, od izuzetne su važnosti informacije vezane uz pravne akte iz područja zaštite žrtava nasilja, ali prije svega one koje se odnose na korektan, etičan i senzibiliziran način izvještavanja o rodno utemeljenom nasilju.

Stoga smo u ovoj publikaciji obuhvatili važeće međunarodne dokumente na razini Ujedinjenih naroda i Europske unije koji u svojim odredbama propisuju načine na koje bi mediji trebali izvještavati o rodno utemeljenom nasilju upravo zato što su prepoznali učinak koji način izvještavanja ima u borbi protiv nasilja prema ženama.

Cilj ovog dijela Medijskog kodeksa jest objediniti na jednom mjestu najvažnije međunarodne, pravno obvezujuće dokumente i njihove odredbe kako bi novinari/ke i urednici/e imali pri ruci uvijek dostupne smjernice i preporuke koje im mogu pomoći u svakodnevnom radu kod izvještavanja o rodno utemeljenom nasilju.

MEĐUNARODNI DOKUMENTI – UJEDINJENI NARODI

KONVENCIJA O ELIMINACIJI SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA (CEDAW – CONVENTION ON ELIMINATION OF DISCRIMINATION AGAINST WOMEN)

Opća skupština Ujedinjenih naroda usvojila je Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena¹ – CEDAW (*Convention on Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*)² 18. prosinca 1979. godine (stupila na snagu 3. rujna 1981.) kao globalni i sveobuhvatni pravno obvezujući međunarodni ugovor kojim su žene dobile pravni instrument u borbi protiv diskriminacije na osnovi spola.

Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije nad ženama (Konvencija) do danas je prihvatilo 189 država ili više od 90 posto članica Ujedinjenih naroda, među kojima i Republika Hrvatska. Nadzorni mehanizam – Odbor za uklanjanje diskriminacije žena (dalje: Odbor)³ – osnovan je 1982. Države članice dužne su Odboru podnositi redovita izvješća o provedbi Konvencije.

Sustav zaštite prava iz Konvencije znatno je ojačan usvajanjem **Fakultativnog protokola**⁴ koji je stupio na snagu 22. prosinca 2000., a njime je uveden dodatni međunarodni nadzor zaštite konvencijskih prava. Na temelju Fakultativnog protokola države članice pristaju na to da Odbor za ukidanje diskriminacije žena, nakon što su iscrpljene mogućnosti zaštite pred nacionalnim institucijama, prima i razmatra pritužbe pojedinaca/pojedinki i skupina u kršenju Konvencije. Odbor može i sam pokrenuti postupak ispitivanja ponašanja država članica zbog teškog i sustavnog kršenja prava žena.

Republika Hrvatska ratificirala je Konvenciju 9. rujna 1992., a Fakultativni protokol 7. ožujka 2001.

Mnoge države u svojim ustavima sadrže odredbe o nužnosti službenog objavljivanja međunarodnih ugovora kako bi oni postali dio unutarnjeg pravnog sustava i bili izravno primjenjivi. Primjerice **Ustav Republike Hrvatske sadrži odredbu: «međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s**

¹ <https://bit.ly/2Ci2hjf>

² <https://bit.ly/1jEADx3>

³ <https://bit.ly/2SPQnEO>

⁴ <https://bit.ly/16qXf1z>

Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona».⁵

Ratifikacijom ili prihvaćanjem ove Konvencije i Fakultativnog protokola države stranke preuzimaju obvezu da je na odgovarajući način ugrade u svoj pravni sustav. Republika Hrvatska podnijela je UN Odboru za uklanjanje diskriminacije žena Inicijalno izvješće 1995. godine⁶, objedinjeno 2. i 3. periodično izvješće, 2005. godine⁷ i objedinjeno 4. i 5. periodično izvješće 2013. godine⁸, koje se odnosilo na razdoblje od 2005. do 2010. godine.

Temeljem zaključnih komentara koji su uključivali glavna područja zabrinutosti i preporuke Odbora za uklanjanje diskriminacije žena na podnesena izvješća, Republika Hrvatska je u svoje zakonodavstvo i nacionalne politike ugrađivala mjere usmjerene uklanjanju spolnih stereotipa u svim područjima javnog i privatnog života.

PEKINŠKA DEKLARACIJA I PLATFORMA ZA DJELOVANJE (BEIJING DECLARATION AND PLATFORM FOR ACTION)⁹

U Pekingu je 1995. održana Četvrta svjetska konferencija o ženama (*Fourth World Conference on Women*)¹⁰ na kojoj je usvojena Pekinška deklaracija s Platformom za djelovanje. **Poglavlje J. Platforme za djelovanje naslovljeno je *Žene i mediji*.**¹¹

Kao strateški cilj ovog poglavlja navodi se promocija uravnoteženog i nestereotipnog prikazivanja žena u medijima. Među akcijama koje bi u vezi tog cilja trebale poduzeti vlade zemalja potpisnica, između ostalog navodi se i:

- poticanje rodno osjetljive edukacije medijskih profesionalaca, uključujući vlasnike medija i rukovoditelje, kako bi se potaklo stvaranje i korištenje nestereotipne, uravnotežene i raznovrsne slike žena u medijima (J2, 243, c);
- poticanje medija da ne predstavljaju žene kao inferiorna bića i eksploatiraju ih kao seksualne objekte i robu, već kao kreativna ljudska bića, ključne čimbenike koji pridonose i imaju koristi od razvojnog procesa (J2, 243, d);
- promocija stava da su seksistički stereotipi prikazani u medijima rodno diskriminacijski, degradirajući i uvredljivi (J2, 243, e).

⁵ Ustav RH, Članak 134. [NN 135/97., čl. 16., 15. 12. 1997.]

⁶ <https://bit.ly/2stbC3j>

⁷ <https://bit.ly/2TS8b1T>

⁸ <https://bit.ly/2Mb2ARk>

⁹ <https://bit.ly/1nnjRDd> ; <https://bit.ly/1AYZ3Y6>

¹⁰ <https://bit.ly/1BqhRna>

¹¹ <https://bit.ly/1hj4YFs>

Akcije koje bi trebali poduzeti mediji i oglašivačke organizacije su:¹²

- razviti, u suglasju sa slobodom izražavanja, profesionalne smjernice i kodekse ponašanja i druge oblike samoregulacije za promociju nestereotipnih slika žena;
- donijeti, u suglasju sa slobodom izražavanja, profesionalne smjernice i kodekse ponašanja vezane za nasilan, degradirajući ili pornografski materijal vezan za žene u medijima, uključujući oglašavanje;
- razviti rodnu perspektivu za sva pitanja od važnosti za zajednice, potrošače i civilno društvo,
- povećati sudjelovanje žena u procesu odlučivanja na svim razinama u medijima.

I u poglavlju D. Nasilje nad ženama (*Violence Against Women*) navodi se „osvještivati o odgovornosti medija u promociji nestereotipnih slika žena i muškaraca kao i u suzbijanju medijske prakse koja generira nasilje, te poticati odgovorne za medijske sadržaje da izrade strukovne smjernice i kodekse; također osvještivati o važnoj ulozi medija u informiranju i educiranju javnosti o uzrocima i posljedicama nasilja prema ženama i u otvaranju javnih rasprava o toj tematici“ (D.1. 125, j).

Republika Hrvatska potpisala je Pekinšku deklaraciju¹³ i Platformu za djelovanje, odredbe kojih su tijekom narednog razdoblja na razne načine imale utjecaja na politiku i praksu na području ravnopravnosti spolova.

Sve zemlje potpisnice (uključujući i Republiku Hrvatsku) dužne su dostavljati izvješća o provedbi Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje. Republika Hrvatska (Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH) do sada je dostavila izvješća o provedbi – Peking 5⁺¹⁴, Peking 10⁺¹⁵, Peking 15⁺¹⁶ i Peking 20⁺¹⁷. U svakom izvješću, pored ostalih područja, RH navodi i konkretne mjere poduzete vezano za nasilje prema ženama (sekcija D) i medije (sekcija J).

¹² Platforma za djelovanje, strateški ciljevi J.2. (244, a-d)

¹³ <https://bit.ly/2ssiD4u>

¹⁴ <https://bit.ly/2VQuGpz>

¹⁵ <https://bit.ly/2Cggf52>

¹⁶ <https://bit.ly/2FwWABL>; <https://bit.ly/2H8usH2>

¹⁷ <https://bit.ly/2slRsbs>

PREPORUKA BR. 35 ODBORA ZA UKLANJANJE DISKRIMINACIJE ŽENA O RODNO UTEMELJENOM NASILJU NAD ŽENAMA KOJOM SE AŽURIRA OPĆA PREPORUKA BR. 19¹⁸

U svojoj Općoj preporuci br. 19 (1992.) o nasilju nad ženama, Odbor je pojasnio da diskriminacija žena, prema definiciji u članku 1. Konvencije, uključuje rodno utemeljeno nasilje odnosno „nasilje koje je usmjereno protiv žene zbog toga što je žena ili koje neproporcionalno pogađa žene“ te da ono predstavlja kršenje njihovih ljudskih prava. Općom preporukom br. 35¹⁹, Odbor je odlučio obilježiti dvadeset i petu obljetnicu usvajanja Opće preporuke br. 19 kako bi državama strankama osigurao daljnje smjernice u cilju ubrzanja uklanjanja rodno utemeljenog nasilja nad ženama.

Odbor je osudio rodno utemeljeno nasilje nad ženama u svim njegovim oblicima. U Općoj preporuci br. 35 navodi da „unatoč postignutom napretku, rodno utemeljeno nasilje nad ženama, bilo da ga počine države, međuvladine organizacije ili nedržavni akteri, uključujući privatne osobe i oružane skupine, ostaje sveprisutno u svim zemljama, uz visok stupanj nekažnjavanja“. Nadalje se utvrđuje da u mnogim državama zakonodavstvo koje bi se bavilo pitanjima rodno utemeljenog nasilja nad ženama i dalje ne postoji, nije odgovarajuće i/ili se slabo primjenjuje, a često se „opravdava tradicijom, kulturom, religijom ili fundamentalističkom ideologijom“.

Opća preporuka br. 35 naglašava da precizan izraz „rodno utemeljeno nasilje nad ženama“ dodatno osnažuje shvaćanje tog nasilja kao „društvenog, a ne pojedinačnog, problema koji iziskuje sveobuhvatne odgovore koji nadilaze specifične događaje, pojedine počinitelje i žrtve/preživjele“.

Odbor smatra da je **rodno utemeljeno nasilje nad ženama** jedan od temeljnih društvenih, političkih i gospodarskih instrumenata kojima se **zadržavaju podređeni položaj žena u odnosu na muškarce, kao i njihove stereotipne uloge**. Odbor smatra da je rodno utemeljeno nasilje nad ženama ukorijenjeno u rodno specifičnim čimbenicima kao što su „ideologija muške povlaštenosti i privilegiranosti nad ženama, društvene norme vezane uz muškost, potreba za nametanjem muške kontrole ili moći, jačanjem rodni uloga ili sprječavanjem, obeshrabrivanjem ili kažnjavanjem onoga što se smatra neprihvatljivim ženskim ponašanjem. Ovi čimbenici također pridonose izričitoj ili prešutnoj društvenoj prihvatljivosti rodno utemeljenog nasilja nad ženama, koje se još uvijek često smatra osobnim problemom, kao i širokoj rasprostranjenosti njegova nekažnjavanja“.

¹⁸ Lista i tekstovi svih općih preporuka CEDAW odbora: <https://bit.ly/2sqgBBN>

¹⁹ <https://bit.ly/2RwyMF2>

Polazeći od činjenice da je pravo na život bez nasilja neodvojivo od ostalih ljudskih prava, u Općoj preporuci br. 28 i Općoj preporuci br. 33 Odbor je potvrdio da je „*diskriminacija žena neraskidivo povezana s ostalim čimbenicima koji utječu na njihove živote*“. Ti čimbenici uključuju „*etničku/rasnu pripadnost, starosjedilački ili manjinski status, boju kože, društveno-ekonomski status i/ili pripadnost kasti, jezik, vjeroispovijest ili uvjerenje, političko mišljenje, nacionalno podrijetlo, bračni status, majčinstvo, roditeljski status, dob, urbano ili ruralno okruženje, zdravstveno stanje, invalidnost, vlasništvo nad imovinom, identitet lezbijke, biseksualne, transrodne ili interseksualne osobe, nepismenost, status tražiteljice azila, status izbjeglice, unutarnje raseljavanje ili apatridnost, udovištvo, status migrantice, status glave kućanstva, život s HIV-om/AIDS-om, lišenost slobode, sudjelovanje u prostituciji, kao i trgovanje ženama, oružane sukobe, geografsku udaljenost i stigmatiziranost žena koje se bore za svoja prava, uključujući braniteljice ljudskih prava*“.

Odbor u Općoj preporuci br. 35 naglašava da rodno utemeljeno nasilje pogađa žene tijekom čitava životnog ciklusa te da poprima različite oblike „*uključujući djela ili propuste počinjene s namjerom da izazovu ili za koje je vjerojatno da će izazvati smrt ili fizičku, spolnu, psihičku ili gospodarsku štetu ili patnju žena, prijetnje takvim djelima, uznemiravanje, prisilu ili samovoljno lišavanje slobode*“. Na rodno utemeljeno nasilje nad ženama utječu ili ga često pogoršavaju „*kulturni, ekonomski, ideološki, tehnološki, politički, vjerski, društveni i ekološki čimbenici*“ kao i „*političke, gospodarske i društvene krize, građanski nemiri, humanitarna krizna stanja, prirodne katastrofe, razaranja te propadanje prirodnih resursa*“.

Rodno utemeljeno nasilje nad ženama može doseći razine mučenja ili okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja u određenim okolnostima, uključujući slučajeve silovanja, nasilja u obitelji ili štetnih praksi. U nekim slučajevima neki oblici rodno utemeljenog nasilja nad ženama mogu predstavljati i međunarodne zločine „*uključujući zločine protiv čovječnosti i ratne zločine kao što su silovanje, seksualno ropstvo, prisilna prostitucija, prisilna trudnoća, prisilna sterilizacija ili bilo koji drugi oblik seksualnog nasilja usporedive težine*“.

Opća preporuka br. 35 definira i opće obveze država stranaka vezane uz rodno utemeljeno nasilje prema ženama. Prije svega naglašava da „*rodno utemeljeno nasilje nad ženama predstavlja diskriminaciju žena sukladno članku 1. i stoga uključuje sve obveze prema Konvenciji*“. Najvažnija obveza država stranaka je da „*svim odgovarajućim sredstvima i bez odgode*“ provode politiku ukidanja diskriminacije žena, uključujući rodno utemeljeno nasilje nad ženama.

Prema Konvenciji i općem međunarodnom pravu, država stranka je odgovorna za djela i propuste svojih tijela i predstavnika koji počine rodno utemeljeno nasilje nad ženama, što uključuje i djela ili propuste službenika u izvršnoj, zakonodavnoj i sudskoj grani vlasti.

Preporuke se odnose na različita područja²⁰.

U sklopu točke B. Prevencija, u točki d. navodi se „**Usvojiti i provesti učinkovite mjere** koje imaju **za cilj potaknuti medije** da iz svojih aktivnosti, praksi i proizvoda, uključujući i iz oglasa, kao i na internetu te u drugim digitalnim okruženjima, uklone diskriminaciju žena, a trebale bi uključivati sljedeće:

- 1 poticanje medijskih organizacija, uključujući *online* organizacije ili organizacije društvenih medija na osnivanje ili jačanje samoregulacijskih mehanizama s ciljem uklanjanja rodni stereotipa koji se odnose na žene i muškarce ili na specifične skupine žena, kao i na rješavanje problema rodno utemeljenog nasilja nad ženama koje se javlja u sklopu njihovih usluga i platformi;
- 2 **smjernice za odgovarajuće medijsko izvještavanje o slučajevima rodno utemeljenog nasilja nad ženama;**
- 3 stvaranje ili jačanje sposobnosti nacionalnih institucija za ljudska prava da nadziru ili razmotre pritužbe u vezi s bilo kojim medijima koji prikazuju slike koje sadrže rodnu diskriminaciju ili sadržaje koji objektiviziraju ili ponižavaju žene ili promiču nasilnu muževnost.

UN DOKUMENTI VEZANI UZ NASILJE U OBITELJI²¹

Nasilje u obitelji je regulirano međunarodnim dokumentima vezanim uz kršenje ljudskih prava. Više pozornosti dobiva nakon 1990. prihvaćanjem Opće preporuke br. 19 Odbora za suzbijanje diskriminacije žena (1992.)²² te Deklaracije o suzbijanju nasilja prema ženama (1993.)²³

²⁰ A. Opće zakonodavne mjere, B. Prevenciju, C. Zaštitu, D. Kazneni progon i kažnjavanje, E. Naknadu štete, F. Koordinaciju, praćenje i prikupljanje podataka, G. Međunarodnu suradnju

²¹ <https://bit.ly/2Fu1S0e>

²² <https://bit.ly/2CjZXVZ>

²³ <https://bit.ly/1iBwJDg>

SPECIJALNI/A IZVJESTITELJ/ICA UN-A ZA NASILJE NAD ŽENAMA, NJEGOVE UZROKE I POSLJEDICE²⁴

U svojoj rezoluciji 1994/95, Komisija UN-a za ljudska prava imenovala je specijalnog/u izvjestitelja/icu za nasilje nad ženama, njegove uzroke i posljedice potvrđujući da je „*nasilje prema ženama kršenje ljudskih prava i osnovnih sloboda žena i da ono narušava ili poništava njihovo uživanje prava i sloboda*“. Djelokrug poslova specijalnog/e izvjestitelja/ice Ujedinjenih naroda uključuje analiziranje stanja i izradu tematskih izvješća o kršenju prava žena i djevojčica u pojedinim državama koje podnosi Općoj skupštini UN-a i Vijeću za ljudska prava. Posebni dio mandata je primanje i reagiranje na pritužbe o kršenjima ljudskih prava žena i djevojčica na osnovi kojih mogu tražiti odgovor od zemalja na koje se odnose te pritužbe.

FEMICIDE WATCH

Na datum obilježavanja Međunarodnog dana suzbijanja nasilja nad ženama – 25. studenoga 2015. – Specijalna izvjestiteljica UN-a za nasilje nad ženama, njegove uzroke i posljedice pozvala je države članice da osnuju „femicide watch“ tijelo.

U suradnji sa aktualnom Specijalnom izvjestiteljicom UN-a za nasilje prema ženama, njegove uzroke i posljedice, dr. sc. Dubravkom Šimonović, **Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske** je 2017. organizirala regionalnu konferenciju naziva: „Femicide Watch – za prevenciju femicida u Republici Hrvatskoj“ na kojoj je odlučeno da će institucija Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova biti nacionalna koordinatorica inicijative i osnovati *Promatračko tijelo za sveobuhvatno nadgledanje, prikupljanje podataka, analizu slučajeva ubojstava žena i izvještavanje – Femicide Watch za Republiku Hrvatsku*. Isto je osnovano 20. listopada 2017., a u rad tijela uključeni su predstavnici MUP-a – Ravnateljstva policije, Visokog prekršajnog suda, Ministarstva pravosuđa, organizacije civilnog društva Ženska soba – Centar za seksualna prava, Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku i Pravnog fakulteta u Zagrebu. Promatračko tijelo vodit će detaljnu rodnu statistiku, pratiti i analizirati individualne slučajeve i situacije koje su dovele do ubojstava žena radi uočavanja ključnih propusta relevantnih nadležnih tijela, a s ciljem unapređenja zakonodavnog okvira i prakse, prevencije nasilja i zaštite žrtava.

Promatračko tijelo je započelo s prikupljanjem podataka i detaljnom analizom slučajeva ubojstava i teških ubojstava žena od strane njima bliskih muškaraca.

²⁴ <https://bit.ly/2LSlyjE>

Uz jasan trend brutalizacije nasilja, odnosno tranzicije nasilja nad ženama i nasilja u obitelji iz područja prekršajnog u područje kaznenog prava, uočeno povećanje broja ubojstava žena već dvije godine za redom ukazuje na to da zakonske, pravosudne, medijske te druge obrazovne i edukacijske mjere suzbijanja nasilja nad ženama ipak nisu polučile željenim rezultatima u smislu smanjenja broja slučajeva nasilja nad ženama s najgorim ishodom, već broj ubijenih žena nažalost raste.

MEĐUNARODNI DOKUMENTI – EUROPSKA UNIJA I VIJEĆE EUROPE

VIJEĆE EUROPE

Vijeće Europe međunarodna je organizacija sa sjedištem u Strasbourgu (Francuska) i obuhvaća 47 država članica, a glavni joj je cilj jačanje suradnje i jedinstva u Europi, promicanjem ljudskih prava i temeljnih sloboda te demokracije i vladavine prava. **Republika Hrvatska punopravna je članica Vijeća Europe od 6. studenoga 1996. godine.** Nakon što je postupno usvojila potrebne standarde te ispunila pristupne obveze, uživajući status punopravne i aktivne članice, Hrvatska je 18. svibnja 2018. započela predsjedanje Odborom ministara Vijeća Europe, kao izvršnim tijelom te međunarodne organizacije, u trajanju od šest mjeseci.²⁵ **Dosad je Republika Hrvatska ratificirala 93 instrumenata Vijeća Europe**, a jedan od njih posebno je značajan za zaštitu prava žena i sprječavanje nasilja prema ženama: **Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji** (tzv. „*Istanbulska konvencija*“), u čijoj je radnoj skupini za izradu sudjelovala i Republika Hrvatska.

Članak 141.

Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona. Njihove se odredbe mogu mijenjati ili ukidati samo uz uvjete i na način koji su u njima utvrđeni, ili suglasno općim pravilima međunarodnog prava.

Ustav Republike Hrvatske, NN 85/2010

Sukladno članku 141. Ustava Republike Hrvatske, potvrđeni međunarodni ugovori postaju dijelom unutarnjeg pravnog poretka i kao takvi se moraju i primjenjivati, a hijerarhijski se ovi akti svrstavaju iznad zakona.²⁶ Hrvatski sabor ratificirao je *Istanbulsku konvenciju* 13. travnja 2018. godine, čime je ona postala obvezujućim pravni akt koji se mora primijeniti u skladu s njegovim odredbama.

²⁵ Internetske stranice Ministarstva vanjskih i europskih poslova <https://bit.ly/2RImOYJ>, pristupljeno: 23. siječnja 2019.

²⁶ Ustav Republike Hrvatske, NN 85/2010, Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav Hrvatskog sabora, <https://bit.ly/2HrKZpJ>, pristupljeno: 23. siječnja 2019.

Konvenciju Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji donio je Odbor ministara Vijeća Europe 7. travnja 2011.²⁷. Budući da je za potpisivanje otvorena 11. svibnja 2011. u povodu 121. sjednice Odbora ministara održane u Istanbulu, Konvencija je dobila skraćeni naziv *Istanbulska konvencija*. Na snagu je stupila 1. kolovoza 2014., a Republika Hrvatska ju je potpisala 22. siječnja 2013. i ratificirala 13. travnja 2018.

Konvencija daje pravni, institucionalni i financijski okvir za suzbijanje nasilja prema ženama i nasilja u obitelji. Svrha je zaštititi žene od svih oblika nasilja, pridonijeti suzbijanju svih oblika diskriminacije žena i promicati punu ravnopravnost žena i muškaraca, osigurati pomoć svim žrtvama nasilja prema ženama i nasilja u obitelji, suzbijati nasilje prema ženama i nasilje u obitelji te pružiti potporu učinkovitoj suradnji organizacija i tijela nadležnih za provedbu zakona radi usvajanja sveobuhvatnog pristupa suzbijanju nasilja prema ženama i nasilja u obitelji. Osim definicija nasilja prema ženama, nasilja u obitelji, rodno utemeljenog nasilja i roda, Konvencija uključuje odredbe (te pojašnjenja istih) vezane uz prevenciju nasilja, zaštitu i potporu žrtvama nasilja, istrage, kazneni progon, postupovno pravo i zaštitne mjere, migracije i azil, međunarodnu suradnju te mehanizme nadzora.

Pojašnjenje broj 107. članka 17. – *Sudjelovanje privatnog sektora i medija* navodi da se traži od privatnog sektora, ICT sektora i **medija** „da postave smjernice i standarde samoregulacije kako bi poboljšali poštovanje dostojanstva žena i tako pridonijeli sprječavanju nasilja nad njima“. Nadalje se naglašava da je cilj ovog članka da mediji (kao i privatni i ICT sektor) „prihvate standarde samoregulacije kako bi se suzdržali od štetnog rodno stereotipiziranja i širenja omalovažavajućih slika žena ili slika koje povezuju nasilje i seks. Štoviše, to znači poticanje tih aktera da utvrde etičke kodekse ponašanja za **medijsko praćenje nasilja nad ženama koje treba biti utemeljeno na pravima, rodno osjetljivo i nesezacionalističko**“.

REPUBLIKA HRVATSKA I EUROPSKA UNIJA

Više o procesu donošenja odluka na razini Europske unije saznajte u interaktivnoj mapi skenirajući QR kod.

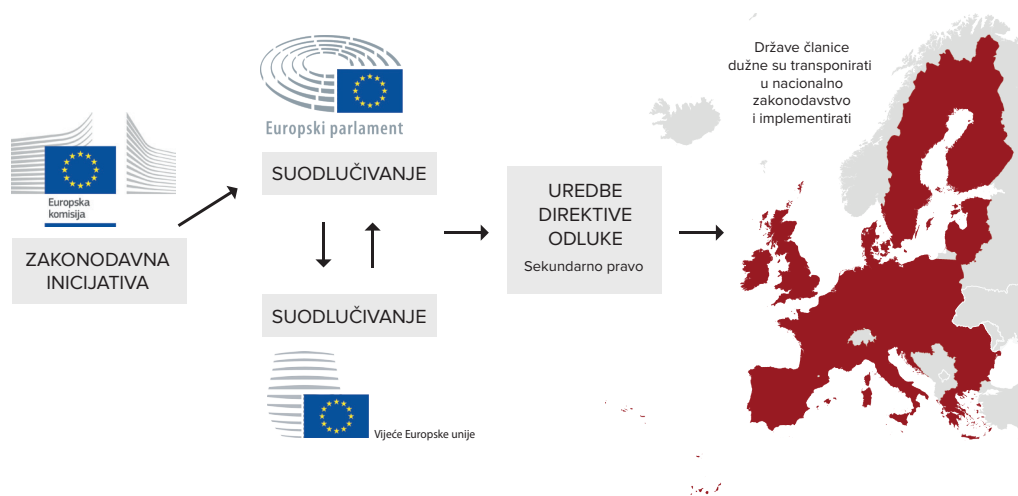
Tijekom procesa pristupanja, a zaključno s potpisivanjem Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji²⁸ i njegovom ratifikacijom u državama članicama Europske unije, Republika Hrvatska uskladila je nacionalno zakonodavstvo s pravnom stečevinom Europske unije (fr. *acquis communautaire*) te 1. srpnja 2013. godine postala punopravnom članicom Europske unije preuzevši sva pripadajuća prava i obveze temeljem Ugovora o

²⁷ <https://bit.ly/2yIlg5Zv>

²⁸ Vidjeti internetske stanice Ministarstva vanjskih i europskih poslova RH, <https://bit.ly/2RaViyd>, pristupljeno 23. siječnja 2019.

pristupanju. Desetljećima prije, u aktivnostima institucija tadašnje Europske zajednice, a potom Europske unije (1993.), postupno je uspostavljen autonomni pravni poredak, različit od međunarodnog prava, ali i nacionalnih prava država članica, a kojeg karakterizira **izravna primjenjivost**²⁹, što znači da izravno dodjeljuje prava i nameće obveze ne samo institucijama Unije i državama članicama, već i građanima Unije³⁰. U pravni sustav EU-a uvedeno je i **načelo nadređenosti prava Unije**³¹, koje je potvrđeno i Osnivačkim ugovorima.

SKRAĆENI PRIKAZ PROCESA DONOŠENJA ODLUKA NA RAZINI EU-A

Zakonodavni proces na razini EU-a odvija se između **Europske komisije** koja predlaže zakonodavstvo te **Europskog parlamenta** i **Vijeća Europske unije** koji u procesu suodlučivanja donose odluke. Jednom kad je zakonodavni akt izglasan, prenosi se odnosno transponira u nacionalno zakonodavstvo i postaje dijelom i nacionalnog pravnog sustava. **Nacionalni parlamenti uključeni su u savjetovanja o prijedlozima Komisije i imaju pravo utjecanja na proces donošenja odluka na razini EU-a.** Države članice dužne su osigurati provedbu pojedinog akta, a u slučaju da to ne učine, uspostavljeno je **načelo odgovornosti države za nastalu štetu**³² koja proizlazi u slučajevima kad zakonodavstvo nije adekvatno implementirano ili transponirano.

²⁹ Temeljeno na presudi Suda Europske unije u predmetu Van Gend en Loos iz 1963. godine.

³⁰ Borchartd Klaus-Dieter: „Abeceda prava EU-a“, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2017.

³¹ Presudom Suda EU- a u predmetu Costa protiv ENEL- a iz 1964. godine (<https://bit.ly/2B0IQNk>).

³² Temeljem presude Suda Europske unije u predmetu Francovich i Bonifaci protiv Italije (C-6/90 i C-9/90), iz 1991. godine.

Dakle, kad razmatramo zakonodavstvo Europske unije i njegov utjecaj na nacionalno zakonodavstvo, ona se na specifičan način „isprepliću“, nadopunjuju i međusobno se ne isključuju. Za razliku od međunarodnih ugovora, pravo Europske unije zauzima posebnu poziciju unutar hijerarhije nacionalnog prava.

SMJERNICE DRUGIH ZEMALJA ZA ODGOVORNO IZVJEŠTAVANJE O RODNO UTEMELJENOM NASILJU

BBC – Editorial Guidelines, UK
<https://bbc.in/2Hk7r4e>

„Handle with care: A guide to responsible media reporting of violence against women“, Zero Tolerance, Scotland, UK
<https://bit.ly/2M96f27>

Guidelines for reporting on violence against women, International Federation of Journalists
<https://bit.ly/1stB2Fp>

Guidelines for reporting on violence against women, Who makes the news?, 2013.
<https://bit.ly/2VPQ5iB>

Kako poročati o nasilju v družini in o nasilju nad ženskami, Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja, 2016. Slovenija
<https://bit.ly/2Fpkrnl>

ZAKONO
OKVIR OK
MEĐUNAR
DOKUMENTI D

OSTALI KORISNE POVEZNICE

EIGE – European Institute for Gender Equality on gender-based violence

<https://eige.europa.eu/gender-based-violence>

Specijalni/a izvjestitelj/ica UN-a za nasilje prema ženama, njegove uzroke i posljedice

<https://bit.ly/2lSlyjE>

Preporuka br. R (90) 4 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o uklanjanju seksizma iz jezika

<https://bit.ly/2QLXfkr> (na engleskom)

Preporuka CM/Rec (2017)9 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o rodnoj ravnopravnosti u audiovizualnom sektoru, 2017.

<https://bit.ly/2AJGyk8> (na engleskom)

Preporuka CM/Rec(2007)17 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o standardima i mehanizmima rodne ravnopravnosti, 2007.

<https://bit.ly/2FxQroA> (na engleskom)

ODAVNI ZAKONODAVNI
VIR OKVIR OKVIR OKV
ODNI MEĐUNARODNI
DOKUMENTI DOKUME

KONODAVNI ZAKONOD
R OKVIR OKVIR OKVIR
NARODNI MEĐUNAROC
NTI DOKUMENTI DOKU

**Izgradnja
efikasnije zaštite:**
promjena sustava
za borbu protiv nasilja
prema ženama

DIMED
SKOLE
SDEK

This project is funded
by the European Union

PRAVBRANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

ženska soba

Pravosudna
akademija

